

CURIERUL JUDICIAR

REVISTĂ DE DOCTRINĂ-JURISPRUDENȚA-LEGISLAȚIUNE-ECONOMIE POLITICĂ-FINANȚE-SOCIOLOGIE

FONDATOR:
ION S. CODREANU
Avocat

DIRECTOR:
I. GR. PERIȚEANU
fost Ministru, Avocat
Președintele Uniunii avocaților din România

PRIM REDACTOR:
ALEXANDRU VELESCU
Doctor în Drept, Avocat

COMITETUL DE REDACȚIE:

Traian Alexandrescu, fost decan al Baroului de Ilfov, Avocat; **Alexandru Cerban**, Profesor Universitar, Avocat; **Iosif G. Coher**, Consilier la Consiliul Legislativ, Avocat; **N. Jac Constantinescu**, Președinte la C. de Apel București; **E. Cristoforeanu**, Dr. în Drept dela Roma, Avocat; **Radu Dimiu**, Magistrat la Trib. Ilfov; **Vințilă Dongoroz**, Conferențiar universitar, Avocat; **D. Găleşescu-Pyk**, Profesor Universitar, Avocat; **C. Sipsom**, Profesor Universitar; **C. A. Stoeanovici**, Conf. univ., Membru al Consiliului Legislativ; **Gr. L. Trancu-lași**, fost Ministru, Avocat; **Hariton Udrea**, Judecător Trib. Ilfov și **Petre Vasilescu**, Profesor Universitar.

SECRETARI DE REDACȚIE:

E. C. Decusară Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticeii Judiciare; **Ionel I. Codreanu**, Doctor în drept din Paris, Avocat

A apărut Tabla de Materii a CURIERULUI JUDICIAR pe anul 1935.

Costul ei este 100 lei și se vinde numai abonaților la curent cu plata abonamentului, ca și în anii trecuți.

S U M A R

— Discursul d-lui C. C. Al. Viforeanu, Procurorul General al Inaltei Curți de Casație și Justiție, la deschiderea anului judecătoresc 1936 (8 Ianuarie).

JURISPRUDENȚE:

— Inalta Curte de Casație și Justiție S. Unite: *C. Vasiliu* cu *Casa Autonomă a Monopolurilor R. M. S.* (Neconstituționalitate. Recurs. Neformularea motivelor de recurs. Anulare);

— Idem, idem: *Direcția Generală a Drumurilor* cu *Firma Stewart și a.* (Convențiuni. Clauză prin care se stipulează că deciziunile tribunalelor arbitrale sunt definitive, irevocabile și executorii renunțându-se la orice cale de atac. Convenție privată. Principiul libertății convențiilor. Restricțiuni. Valabilitate. Arbitrii simpli mandatar ai unor persoane particulare, cari pot fi și streini. Pot judeca într-o limbă streină);

— Idem s. I: *Ana Zolotariova* cu *Nicolae Budo* (Legea conversiunii. Debitor. Dovada că este cetățean român. Nu se poate face decât conform art. 68 din legea naționalității. Ne prezentarea certificatului de naționalitate. Nu poate beneficia de conversiune);

— Idem s. II: *Leib Ohrimovschi și a.* cu *Sabșa Berman și a.* (Arbitri. Infracțiune săvârșită în această calitate. Nu sunt justiabili conform art. 493 proc. pen.) cu Nota d-lui M. Bărcă, magistrat;

— Idem s. III: *Casa Generală de Pensii* cu *T. Cojocar* (Pensii. Pensionar fost supus rus. Termenul de 6 luni, dela publicarea legii din 20 August 1929 acordat funcționarilor publici ai fostelor State cărora au aparținut. Se aplică și foștilor pensionari ai acelor State. Optare pentru cetățenia română în 1933, când a depus jurământ de credință. Tardivitate);

— Idem, idem: *Casa Centrală a Asigurărilor Sociale* cu *Emilia Bucsi și a.* (Asigurări sociale. Funcționară stabilă plătită din fondul asigurărilor sociale. Incadrare. Este condiționată de avizul comisiei de numiri și înaintări. Garanțiile din legea statutului funcționarilor publici modificate prin legea unificării asigurărilor sociale).

DISCURSUL D-LUI C. C. AL. VIFOREANU, PROCURORUL GENERAL AL INALTEI CURȚI DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE, LA DESCHIDEREA ANULUI JUDECATORESC 1936 (8 IANUARIE)

Domnule Prim-președinte,

Și în anul acesta, ca și în anul trecut, discursul dvs. de deschidere a anului judiciar este un model al genului. Erudițiunea și un adânc spirit de observațiune au prezidat la alcătuirea lui. El va servi ceretătorilor jurisprudenței noastre ca izvor de învățăminte, iar instanțelor noastre de fond ca un îndreptar autorizat și sigur.

În numele Parchetului general al supremei Curți, vă aduc mulțumiri și expresiunea admirațiunii noastre sincere.

Supremă Curte, Domnilor reprezentanți ai ordinului avocaților, din discursul d-lui prim-președinte, rezultă că în anul judiciar 1935, această înaltă instanță a judecat, în cele 3 secțiuni ale sale, un total de 9.286 procese, pronunțând 9.286 decizii, iar secțiunile unite au pronunțat 81 decizii.

Dacă aruncăm o privire spre trecut, constatăm că dela înființarea Curții de Casație, adică din anul 1863 inclusiv până la anul 1870 inclusiv, această Inaltă Curte a pronunțat 7.649 decizii ordinare și 90 decizii de secțiuni unite (Buletinul Casației 1871, p. 187), iar în anul 1873—1874 a pronunțat 1.428 decizii ordinare și 2 decizii de secțiuni unite (Buletinul Casației 1874, p. 287), ceea ce dă un total de 9.077 decizii ordinare și 92 decizii de secțiuni unite în decursul a 9 ani.

Vedem, dar, că în anul judiciar 1935 Inalta Curte a pronunțat tot atâtea decizii — ordinare și de secțiuni unite — câte a pronunțat în primii 9 ani dela înființarea ei, cu alte cuvinte activitatea ei actuală este de nouă ori mai mare ca atunci.

Și, dacă ne gândim că în starea legislațiunii de atunci recursurile civile nu se judecau — ca astăzi — chiar și în lipsa recurentului, ci se respingeau ca nesusținute, dacă ne gândim apoi că astăzi Inalta Curte trebuie să rezolve chestiuni din varii legiuri provinciale, cum și chestiuni extrem de dificile reeșite din conflictul acestor legi între ele și cu legislațiunea Vechiului Regat, dificultăți necunoscute în primele tim-

puri ale activității sale, putem spune că activitatea Inaltei Curți și efortul ei actual a crescut cu mult peste indiciul 900%.

Și totuși această Inaltă Curte face astăzi față unui rol atât de încărcat cu un număr de consilieri și procurori, care nu a sporit de 9 ori cum ar fi logic. În adevăr, în anii de care vorbim (1863—1873) numărul consilierilor supremei Curți era de 14 plus 2 președinți și un prim-președinte, în total 17, iar astăzi numărul consilierilor este de 50 plus 3 președinți de secție și un prim-președinte, în total 54 adică abea de 3,19 ori mai mult ca în primele timpuri. De asemenea Parchetul General al Inaltei Curți dispunea pe acele vremi de 2 procurori și un procuror general, pe când astăzi dispune de 6 procurori și 1 procuror general, adică 2,33 mai mult la un spor de afaceri care întrece cu mult proporția de 900%.

Spun aceste lucruri atât pentru a aduce un omagiu muncii neobosite pe care cu toții o depunem în acest templu al justiției, cât și pentru a edifica pe acei cari, judecând după aparență, mai cred că numărul consilierilor și procurorilor Curții de Casație este prea mare, că el ar trebui redus și că dacă lucrul acesta nu e posibil pe cale directă, prin suprimări, apoi cel puțin să fie realizat pe cale indirectă, necompletându-se locurile rămase vacante în sânul Curței.

Am auzit pe un important personagiu, din categoria foștilor și viitorilor miniștri, care are această credință invocând argumentul că Curțile de Casație ale unor țări mult mai mari decât România, nu au consilieri mai numeroși ca noi. Dar acești domni uită psihologia extrem de procesivă a românului, psihologie care aduce supremei instanțe un număr exagerat de recursuri. Și mai uită încă acei domnii că art. 103 din constituția noastră proclamă principiul că recursul în Casare este de ordin constituțional, principiu care nu există în alte constituțiuni. Grație art. 103 din constituție, nicio lege ordinară nu poate ridica dreptul de recurs în casare, oricât de mic ar fi litigiul civil, sau contravențiunea penală.

Și, dacă ne gândim la multitudinea acestor legi, care es din fiecare legislațiune — ce zic, din fiecare sesiune — putem ușor vedea ce izvor nesecat de recursuri. Greu pentru noi, dar mai greu pentru marea masă a cetățenilor, această *misera plebs* pe care se încearcă toate experiențele! Am amintit, amintese și voi aminti încă vorbele lui Tacit: *Plurrimae leges, pessima respublica*, și apoi, tot din Tacit: *Quid leges sine moribus?* Binele social nu poate naște din mulțimea legilor, ci din aplicațiunea strictă a celor existente, dar mai presus de orice din curățenia moravurilor!

Pentru a mai ușura sarcina Inaltei Curți, s'a modificat în 1932 art. 31 din legea sa organică, institundu-se Curțile de apel ca instanțe speciale de Casare în anumite cauze mai puțin importante. Măsura a adus o ușoară degrevare, în special la secțiunea a II-a, însă are marele inconvenient că jurisprudența asupra acelor cauze variază între Curțile de apel și chiar între secțiile aceleiași Curți. Dacă șefii acelor instanțe și ai parchetelor respective mi-ar semnala mai cu sârguință aceste variațiuni, ași putea, pe calea recursului în interesul legii, să armonizez jurisprudențe contradictorii în mai mare măsură. Ii rog de aci, după cum i-am rugat și prin circulări, să facă legii acest serviciu. Alt-cum, nu vom mai avea unitate de interpretare a legii, unitate care este scopul suprem rațiunea de a fi a Curții

de Casație. Va trebui să revenim la vechiul sistem de competență exclusivă în recursuri a acestei Inalte Curți.

Aceasta este de altfel soluțiunea cea mai legală, în acord și cu constituțiunea țării, care proclamă că pentru întreg teritoriul regatului este o singură Curte de Casație, dar pentru realizarea ei nu trebuie să se mai gândească nimeni la reducerea numărului membrilor Inaltei Curți, ci dimpotrivă.

* * *

Supremă Curte, voind să trec la partea tehnică a acestui discurs, constat că îmi va fi foarte greu să găsesc o materie de legislațiune, de doctrină sau de jurisprudență, care să nu fie cunoscută acestui for iminuat și pentru a nu spune aceea ce a mai fost spus, mă văd silit să mă refugiez în trecutul nostru judecătoresc, materie în care multe lucruri au rămas necercetate. Vreau să aduc aci două cărți de judecată date de Matei Vodă Basarab, la scaunul domniei sale din Târgoviște.

Figura acestui Voievod al Muntenei este cu deosebire interesantă pentru noi juriști, deoarece el a dat țării muntenești cea dintâi legiuire penală scrisă, cunoscută sub denumirea de Pravila lui Matei Basarab sau Indreptarea Legii. Și dacă vă voi spune că multe paragrafe (*glave*) din Pravila lui Matei Basarab sunt inspirate și chiar traduse textual din lucrarea jurisconsultului francez André Tiraqueau, membru al Parlamentului de Justiție din Paris, lucrare apărută la Veneția în 1563 și care tratează despre cauzele de scuză în materie penală (*De poenis legum ac consuetudinum Statutorum temperandis*), veți înțelege de ce acest bun și înțelept domnitor merită toată atențiunea noastră a juriștilor.

El nu se mulțumește să completeze legile împărătești ale Bizanțului, *Basilicalele*, dar vrea să dea țării sale o Pravilă care să fie la curent și cu gândirea juridică apuseană, alegând ca sfătuitor pe jurisconsultul parizian Tiraqueau (*Tanoviceanu*, Curs de drept penal, vol. I, ed. 1912 p. 417 și urm.).

Ideile lui Tiraqueau asupra scuzelor penale, le găsim legiferate în multe *glave* ale Pravilei lui Matei Basarab.

Citez în treacăt *glava* 358 relativă la scuza ce decurge din beția infractorului, *glava* 359 relativă la scuza din nebunie, *glava* 346 relativă la scuza din necesitatea foamei și voi reproduce două *glave* care sunt traduse textual din tratatul lui Tiraqueau.

Glava 356 care se ocupă de infracțiunile săvârșite în stare de somnambulism, glăsuiește:

A zecea vină care îndeamnă pe judecători să micșoreze certarea vinovatului este somnul, de vreme ce mulți s'au găsit de au făcut multe și minunate lucruri în somn, iar dacă se deșteaptă, atunci nu ține minte nimic ce au făcut; cum a fost odată unul de a fost dormind la biserica lui Sveti Venedict, la țara francească și au fost eșit dela biserică adormit de au umblat două mile de loc și acolo au găsit pre un copil și l-au ucis de au murit, neavând niciun lucru cu dânsul, nici l-au știut, nici l'au cunoscut și iarăși așa adormit s'au întors și s'au dus de au intrat în biserică, iar dimineața n'au știut nimica, eșit-au afară au n'au eșit.

În urmă *glava* mai citează cazul lui Pisanus care eșea noaptea înarmat și înconjură târgul cântând, precum și al femeii care se scula noaptea și frământa pâinea și apoi iar se culca, fără să-și reamintească lucrul a doua zi.

Se pare totuși că pravalistul român nu prea credea în puterea somnambulismului, căci el n'a admis absolvirea somnambulismului de orice pedeapsă, cum o admite Tiraqueau, ci admite numai o îndulcire a pedepsei.

Apoi *glava* 366, relativă la crimele pasionale, zice :

„A unsprezecea vină care mai micșorează certarea și pedeapsa celui vinovaț este dragostea, de vreme ce dragostea se închipuiește cu beția, așisderea și cu nebunia, iară mai vărtos naște și mai rea chinuire decât, acele decât toate: drept aceia se au făcut această pravilă: acela ce va face vreo greșală fiind îndemnat de dragoste, acela mai puțin se va certa.

În urmă pravila povestește cum un tânăr sărutase în public pe fata lui Pisistrat Tiranul Athenei și, fiindcă soția Tiranului cerea ca tânărul să fie pedepsit cu moartea pentru această ofensă, Pisistrate ar fi răspuns: „Dacă pe aceia care ne iubesc îi vom omori, ce vom face cu acei care ne urăsc”. Această exemplificare — ca și acele din *glava* 365 sus citată — este tradusă textual din cartea lui Tiraqueau, care și el o citează din Valeriu Maxim.

Pravila lui Matei Basarab este primul document din trecutul nostru în care găsim un contact intelectual cu gândirea juridică franceză. Voevodul avea, parecă, presentimentul că mai târziu legile țării românești vor fi inspirate din legislațiunea Franței. El face operă de precursor și de aceea îi fac astăzi închinare.

Revin la cele două cărți de judecată mai sus pomenite ale lui Matei Vodă.

Cartea de judecată din 18 Genarie Veleat 7160 (1652) este privitoare la procesul Vel. Vistiernicului Stroe, al lui Radu din Fărcași al doilea vistier și al lui Tudor Cămărașu, pentru că în calitățile lor de mai sus au delapidat banii Cămarii și ai Vistieriei.

Este, dacă voți, un proces de responsabilitate ministerială, fiind implicați pentru delict funcționale, Ministrul de Finanțe (Vel. Vistierul), ajutorul său (al doilea vistier) și casierul (Cămărașu).

Instanța care i-a judecat nu a fost Marele Divan, obicinuit pentru afacerile criminalicești ordinare, ci Obșteasca Adunare a Țării.

Concepția lui Matei Basarab despre judecata miniștrilor de către un organ politic ca Obșteasca Adunare a Țării seamănă cu concepția franceză care instituie competența Inaltei Curți de Justiție (La haute Cour de Justice) emanafiune a Senatului și cu concepția engleză, unde competente este Camera Lorzilor.

Constituția românească, executând comandamentul Convenției dela Paris din 1858, s'a îndepărtat de tradiție, dând judecata miniștrilor în competența Inaltei Curți de Casație, constituită în Inaltă Curte de Justiție și cred că sistemul nostru este cel mai bun, deoarece organele politice nu se pot desbrăca de pasiunea politică, nu pot constitui un for imparțial și rece cum este această Inaltă Curte.

Așa dar, Obșteasca Adunare a lui Matei Basarab cheamă în fața ei pe miniștri vinovați, îi ascultă și stabilește astfel vina lor :

Stefan cu mila lui D-zeu arhiepiscop mitropolit Zemli Vlahscoe, împreună cu amândoi frații Episcopi și împreună slujitori Kir Ignatie Rîmniceski i Kir Serafim Buzevscou și cu toți Egumenii și cu cei de bună rudă boiari, cinstiți și socotiți vrednici dregători și judecători și a toată mesererea

tocmitori țării, întâi Jupan Giorma ce au fost Ban Mare, i jupan Dragu Vel Vornic, i jupan Pađul Vel Logofăt jupan Ghinea Vel Vistier, jupan Diicu Vel Spătar, jupan Preda Vel Clucer, jupan Constandin Vel Postelnic, jupan Barbu Vel Sluger, jupan Hrizea Vel Paharnic, jupan Radul Vel Armaș, jupan Radu, Vel Agă, jupan Necula, Vel Pitar, Drăghici vistier și toți boiarii mari și mici iubiți și credincioși domnului nostru Ioan Matei Basaraba Voevod, facem știre cu această carte sobornicească a noastră tuturor, pentru că puind Domnului nostru boiar pre Stroe Vistier Mare și pre Radu din Fărcași Vistier al doilea și pre Tudor Cămăraș și jurându-i cu mâinile pe Sfânta Evanghelie și făcându-le cărți cu mare Blestem a patru Patriași, cum să slujească domnului nostru cu dreptate, să nu-l fure, nici să-i facă vreo viclenie, iar lor să le arate și domnul nostru milă mare și cinste. Deci, fiind domnul nostru, cu dânsii într'o credință și într'o dreptate cu milă și cu boerie, iar când au fost acum în cursul anilor 7159 Genarie 29, pus-au Domnul nostru boiari mari ca să ia seama Cămarii și să numere banii care au fost numărați iar de dânsii și pecetluite ladele cu pecetea domnească. Deci, când au statut boiarii a număra banii împreună cu 6 neguțători, ei au aflat o ladă mare spartă și banii domnești lipsă, însă pungi 85 și într'o pungă câte 500 de talere. Deci, dacă au văzut Domnul nostru și noi toți lucrul acesta, i-au apucat ca să-și dea seama și de visterie și de toate veniturile Țării și de bucatele Domnului Nostru ce s'au făcut și unde s'au înecat. Ei au z's că vor dea seamă de 3 ani, iar mai mult nu pot da seamă. Într'aceia Măria Sa Domnul nostru și noi toți am pus boiari mari și mici și mazăli ca să-și dea seama înaintea lor de biruirii și haraciuri și banii cei trimeși la Țarigrad. Ei nici cum, nici așa, nu și-au putut da seama. Ce i-am aflat și i-am adevărit, noi boiarii și toată țara, furi fățișai și de Cămară și de Visterie și din haraciu și banii cei trimeși la Țarigrad. Pentru care lucru și furțișag, au statut Domnul nostru și noi toți și toată Țara, cum să li se taie capetele ca unor furi și spărgători de casă domnească și călcători de jurământ și de lege. Iar apoi Măria Sa Domnul nostru ca un Domn milostiv și creștin i-au lăsat ca să nu-și spurce sufletul cu niște călcători de jurământ ca aceștia. Numai ce au lăsat Domnul nostru și noi toți cu toată țara cu blestem: Care va dăruj milostivul Dumnezeu a fi Domn și biruitor Țării Românești în urma Măriei-Sale, au din neamul Măriei-Sale, au dintr'alt neam, cineva boieri, șau îi va milui, sau le va umbla pre niscareva minciuni ale lor, Domni fie, Mitropolit fie, Episcop, orice boiar mare va fi, ori străin, ori d-ai țării, ca cei dimpreună cu îndemnătorii lui să aibă a moșteni blestemul soborului Arhiereilor, Egumenilor, și a toți Preoților Țării, care blestem înaintea noastră și înaintea Adunării a toată țara în sfinte odăjdii îmbrăcați și cu făcliile aprinse în mână, înfricoșați și groaznic făcutul-am și blestemând stinsus-au făcliile cum este legea blestemului.

Urmează apoi formula blestemului lungă și înfiorătoare pe care n'o mai reproduc, neprezentând interes juridic.

La sfârșit cartea de judecată închee astfel:

Aceasta scriem și mărturisim și către mai marii credința acestui lucru sobornicesc, întăritul-am cu peceteile și cu iscăliturile noastre mai jos, ca să se știe și să se creadă în tot locul. Pis u grad Târgoviste Genarie 18 Veleat 7160'. (Magazinel Istoric pentru Dacia Tom. I, p. 126, după originalul aflat în arhiva Statului).

Din această carte de judecată vedem că pedeapsa miniștrilor delapidatori era tăierea capului, lucru ce

nu ne surprinde dată fiind severitatea represiunii pe acele vremuri.

Însă Voevodul, în marea lui bunătate, schimbă această pedeapsă într'un blestem religios pe care, în curăţenia sufletului său drept credincios, îl crezu suficient ca pedeapsă pentru vinovaţi şi ca exemplaritate pentru alţii.

Cred, totuşi, că Domnul făcea mai bine lăsând să se împlinescă legea (tăierea capului) căci dacă ne aducem aminte din istorie el a avut o nouă scârbă cu un alt vistiernic numit Ghinea Tucalas, care slei şi el Vistiera, crezând că va scăpa şi el cu un blestem. Dar, de astă dată, Seimenii Domniei, căroră nu li se putea plăti soldele se revoltară, puseră mâna pe Vistiernicul vinovat şi îl sfârtecară cu săbiile.

A doua carte de judecată de care mă voi ocupa este dată în materie criminală de drept comun, tot sub prezidenţia lui Matei Basarab, în Târgovişte la 15 Iulie 1634.

De astă dată nu judecă Obşteasca Adunare, ci Marele Divan, instanţă supremă de judecată în pările de drept comun.

Iată faptul :

O mare năpastă căzuse pe capul boierului Stanciu Ceparul pe vremea lui Radu Vodă Mihnea, cam pe la anii 1620—1623.

Aşa, din senin, se pomeneşte omul cu o pără la Radul Vodă din partea unei boeroaice văduve, Marica din Albeşti „precum că face zavistie şi că sunt la el 1.000 ughi de aur ai Doamnei Marghita, mama lui Gavriil Voevod”. Jupâneasa Marica îl pără la Domnie, pentru ca să scape şi ea dela o mare ananghie; omorîse cu mâna ei doi feciori de ȝigani şi fusese adusă în faţa lui Radu Mihnea la Divan. Pedeapsa, după obicei, căci lege scrisă încă nu era, trebuia să fie amenda zisă „*Duşegubină*” şi moartea. Jupâneasa plăti duşegubina, dar ca să scape de moarte, ştiindu-l pe Radu Vodă lacom de bani, a recurs la acest subterfugiu de a pără pe Stanciu Ceparu, om nevinovat şi, în schimbul acestui denunţ, a rugat pe Domn „să-i erte capul”. Domnul a ertat-o de pedeapsa capitală, mulţumindu-se să încaseze duşegubina şi s'a năpustit asupra bietului Logofăt Stanciu, pe care l-a pus în temniţă şi în fiare, până ce l-a silit să-i plătească cele 1.000 ughi de aur, pe care nu le dosise el bietul, dela Doamna Marghita şi pe cari pentru a le plăti a trebuit să vândă minci-neasei denunţătoare Marica o moşie cu satele Băneşti şi Oneşti din jud. Argeş.

Trecură vreo 12 ani dela această întâmplare, năpăstuitul boer Stanciu Ceparul murise amărît de nedreptatea Radului Vodă şi veni în scaun Domn nou, Matei Basarab, cu nume de om drept şi bun. Atunci se sculară fii răposatului Stanciu cu jalbă către Domn, că pe nedrept învinuise Maria pe tatăl lor şi pricinuisе maltreatarea şi prădarea acestuia.

Şi acum începe procesul, proces penal de „*sudalmă mare*” adică de calomnie adusă unui boer în plin Divan şi de pe urma căreia acel boer suferise temniţă şi lanţuri şi mai pierduse şi o moşie. Să reconstituim procesul după cartea de judecată dată de Matei Basarab la 15 Iulie 1664 (*I. C. Filitti*, Despre vechiul drept penal, p. 8—9, Bibl. Academia Română).

Cartea de judecată face mai întâi istoricul procesului, sau, cum zicem noi astăzi: „Având în vedere că din actele şi debaterile cauzei se constată în fapt următoarele..” :

Dă Domnia-Mea această poruncă a Domniei-Mele slugilor Domniei-Mele Dumitraşco Postelnic şi Ivaşco Postelnic, fii lui Stanciu Logofăt Ceparul şi cu fiii lor câţi le-a dăruit Dumnezeu, ca să le fie lor satul Băneşti şi Oneşti din jud. Argeş, părţile lor toate de pe tot hotarul din hotar până în hotar, cât va fi vândut tatăl lor Stanciu Logofăt jupâniţei Marica din Albeşti şi fiului ei Preda Spătarul. Căci acestea mai sus zise sate le-au fost lor drept moşie strămoşescă dinainte vreme. Iar apoi, când fu în ziele răposatului Radu Vodă, în al doilea rând de domnie, şi jupâniţa Marica au fost omorât doi feciori de ȝigani care a murit de mâna ei atunci Radu Vodă Domnia-Sa au trimis şi au adus pe Marica la Divan şi au stat de pieire pentru omorîrea acestor feciori de ȝigani şi a pătiti Marica şi duşegubină de plin şi s'a sculat Radu Vodă ca să facă Maricăi moarte.

Dar atunci Marica dacă a văzut această răutate a părit pe Stanciu Logofătul Ceparul de zavistie către Radu Vodă şi a spus cum că sunt la el 1000 de Ughi de aur a Doamnei Marghita, mama lui Gavril Voevod; ce să-i erte capul ei de către Radu Vodă. Atunci Radu Vodă trimise îndată după aceasta pe Vel Armaş care a dus pe Stanciu Logofăt legat şi l-a băgat Radu Vodă în temniţă şi l-a pus în fiare şi a pătit multă nevoie şi supărare după vorbele ei şi de mare nevoie a vândut aceste sate mai sus zise Maricăi şi a pătit acei galbeni Ughi 1000 năpastă, cu toată cheltuiala sa. Şi nimic n'a fost vinovat. Dar apoi când fu acum în zilele Domniei-Mele, Dumitraşco Postelnic şi Ivaşco Postelnic, văzând atâta nedreptate din partea jupâniţei Marica şi cum s'au dat acei galbeni după vorbele ei, veniră dinaintea Domniei Mele în marele Divan şi au părit de faţă. Şi tot aşa s'au plâns Marica cum că nu părăse ea pe Stanciu Logofătul la Radu Vodă, nici n'a vorbit acele vorbe, ba încă luase şi afurisania în zilele lui Alexandru Vodă Iliăş, cum că nu părăse ea nimica.

Iată deci Marele Divan adunat în palatul domnesc în sala cea mare a spătăriei, ascultând susşinerile ambelor părţi prigonitoare. Căci, deşi pe vremea aceea nu exista o lege de procedură, totuşi Domnul a chemat şi ascultat şi pe părîta jupâniţa Marica: *Audiatur et altera pars*.

Iată pe Domn, asistat de Mitropolitul Grigorie, de jupân Hrizea Vel Ban, de jupân Ivaşco Vel Vornic, de jupân Grigore Vel Logofăt, de jupân Dumitru Vel Vistiernic, de jupân Nedelco Vel Comis şi jupân Vasile Vel Stolnic, toţi boieri de mâna întâi, cu mintea înţeleaptă şi vorba cumpănită, ascultând plângerile părţilor.

Seimenii domneşti, îmbrăcaţi în straie roşie, cu găietane de fir, străjuesc la porţile palatului şi la uşile Divanului. Pe turnul Chindiei, un străjer pândeste cu ochi ageri asupra oraşului să fie linişte şi asupra depărtărilor, să nu vie oştiră duşmană. În târg oamenii îşi văd de treburi. Totul e în bună rânduială. În această atmosferă de linişte şi pace Divanul judecă cu bună chibzuinţă.

Faţă de tăgada părîtei Marica, jupâniţa, Divanul orânduieşte, aceea ce facem şi noi astăzi, un probatoriu. El judecă la 1634 ca şi la noi în ziua de astăzi după susşinerile părţilor şi după dovezi: *Secundum allegata et probata*.

Atunci Domnia Mea trimis-am pe credincioasa slugă a Domniei-Mele, Stan Slugerul cu cartea de afurisenie a părintelui nostru Vlădica Grigorie la Goga Armaşul ca să mărturisească cum va şti cu sufletul său. Iar Goga Arma-

șul mărturisește acolo dinaintea Părintelui Clădică la Arnautchioi și dinaintea multor oameni buni și neguțători, cu sufletu său și cu jurământ cum că a căzut Stanciu Logofăt în nevoie după gura Maricăi și a trimis și carte de mărturie la Domnia-Mea.

După ce îndeplinește probatoriul prin ascultarea martorului Goga Armașul la Arnautchioi cu afurisenie dela Mitropolit și cu jurământ, față cu oameni buni și neguțători, deci cu garanția publicității, cartea de mărturie — sau cum am zice noi procesul-verbal de depozitia martorului — este depusă la Divan. Se întâmplă, acum, ceva nou în procedura procesului: Domnul nu mai ia parte la judecată, ci delegă cu judecata pe boierii divaniți și câteva fete bisericești înalte. Nu este aci aceea ce se întâmplă astăzi în instanțele noastre ca, în lipsa președintelui instanței, să judece asessorii prin delegațiunea directă dela legi. Nu, în concepția vremii aceleia, dreptul de judecată aparținea numai Domnului, dar el putea să delege acest drept altora, fie boer, fie călugăr sau chiar neguțător. Astfel, pe la 1650 Matei Basarab a dat pe un împricinat „pe seama neguțătorilor, de i-au luat seama și a rămas dator și l-au băgat în pușcărie”. Încă dela începutul secolului al XVII-lea, călugării dela Argeș aveau dela Domn dreptul de judecată în acest oraș, dar pe la 1695 Constantin Vodă Brâncoveanu ridică pentru puțin timp acest drept călugărilor, deoarece abuzau de închisoare.

Așa dar Matei Basarab se retrage din „*complexul de judecată*” delegând altora puterea de a judeca.

... Și am dat Domnia-Mea 6 boieri mari din Divan anume Iupan Hrizea Vel Ban și Iupan Ivașco Vel Vornic și Iupan Grigorie Vel Logofăt și Iupan Dumitru Vel Vistiernic și Iupan Nedelc Vel Comis și Iupan Vasile Vel Stolnic, ca să adeverească acest lucru foarte bine.

Urmează acum judecata comisiunii :

Atunci acești mai sus zisi boieri s'au adunat împreună în fața Prea Cinstiului Părintelui nostru Vlădica Grigorie și a Părintelui Teofil Episcopul de Râmnic și a Părintelui Efrem Episcop al Buzăului. Și au adevărit acești mai sus zisi boieri cu sufletele lor, cum că dăduse Stanciu Logofăt acei galbeni și că a pățit atâta nevoie și legarea în lanțuri din pricina gurii Maricăi.

Apoi „*dispozitivul*” :

„Și a fost găsită rea și mincinoasă. Și a rămas ea de lege și de judecată dinaintea Domniei-Mele și dinaintea acestor 6 boieri. Și au dat acești boieri moșia iară în mâinile slugilor Domniei-Mele mai sus zise (adică fiilor lui Stanciu Ceparul) precum a fost și dinainte vreme și era ca să plătească Marica și banii toți câți au fost dat ea Stanciului Logofăt, după bună dreptate.

Era nevoie acum de întărirea acestei cărți de judecată de către Domn, care nu luase parte la darea ei, de către Domnul care singur împărțea dreptatea în țară.

Și iață pe feciorii Stanciului Logofăt venind cu cartea de judecată la Matei Vodă, să-i dea întăritură. De astă dată, lucrul se petrece fără alaiu, în cancelaria domnească, unde după ce Domnul dă aprobarea, se pun pe document marile pecetii în ceară ale Domniei.

Și am văzut Domnia-Mea și cartea Părintelui nostru Vlădica Grigorie Mitropolitul și cartea de judecată a acestor 6 boieri, toate la mâna lui Dumitroșco Postelnic și Ivașco Postelnic.

Dat-am și Domnia-Mea slugilor Domniei-Mele mai sus zise ca să le fie lor satul Bănești și Onești cu vecinii și cu tot venitul de pe tot hotarul lor, ca o moșie strămoșească și o chabnică.

Ne putem întreba acum numai atât? cum, jupânița Marica adusă la Divan să-și dea seama de *sudalmă mare* împotriva boerului Stanciu Logofăt și care putea să fie pedepsită cu globirea (amenda și chiar cu moartea, a scăpat numai cu restituirea moșiei ce cum-părăsese prin silnicie dela năpăstuitul boer ?

Ei bine da !

Așa au socotit veliții judecători, așa a socotit și Domnul care le-a întărit hotărîrea. În dreptul nostru vechiu, pravilile nu aveau putere obligatorie, judecătorii și domnul le aplicau sau le nesocoteau după plac. *Tel était leur bon plaisir !*

Eu găsesc încă o explicațiune juridică a soluțiunii lui Matei Voevod, Vă amintiți, cred, că în expunerea faptelor cartea de judecată ce comentez acum spune:

și s'a sculat Radu Vodă să facă Maricăi moarte (pentru uciderea celor doi feciori de țigani). Dar atunci Marica dacă a văzut această răutate a pârât pe Stanciu Logofătul Ceparul, etc. etc.

Așa dar, hotărîrea constată că jupânița Marica a săvârșit fapta ei de *sudalmă mare* împotriva Stanciului Logofăt de frica morții, sau — cum zicem noi astăzi — sub imperiul constrângerii morale. Or, Pravila lui Matei Basarab admite constrângerea morală ca o scuză absolutorie și aceasta tot după indicațiunile jurisconsultului francez Tiraqueau, care este sfetnicul acestei Pravi'e în materia scuzelor penale. În adevăr, *glava* 346 sună :

cela ce va face greșală de nevoie, îndemnându-l mesererea, care are pe mâna lui, acela nu se cheamă că a greșit cu înșelăciune.

Și de aceea bunul Matei Basarab nu aplică pedeapsă criminalicească jupâniței Marica, ci o silește numai să dea înapoi moșia ce luase pe nedrept *Restitutio in integrum*; Matei Basarab făcuse dreptate cu milă și îndurare.

Domnii mei.

Matei Can'acuzino, ilustrul avocat și profesor, acum plecat dintre noi, zicea într'o pledoarie a sa rămasă celebră :

Într'o bisericuță din Roma am văzut tabloul unei femei care ținea în mâinile ei pământul. Îl îmbrățișa cu căldură, expresia ei arăta că este o mamă, care cu ochii înștorși spre cer, parcă cerșea să smulgă din seninul lui lumină. M'asceptam să fie scris dedesubt: caritatea sau durerea sau filantropia.

Nu. Era *justiția*.

Justiția care strânge la pieptul ei, îmbrățișându-le cu durere, toate suferințele omenirii.

Justiția nelegată la ochi și înțelegătoare a tuturor durerilor, iar nu cealaltă justiție, oarbă, cu spada într'o mână și în cealaltă ținând un cântar atât de mic, încât nu poate cuprinde nimic din mizeriile noastre.

Faceți dvs. apropierea între aceste idei pline de o dumnezeiască noblețe și dreptatea făcută de Voevodul Matei Basarab în procesul Maricăi din Albești și veți ajunge la concluzia la care am ajuns și eu, că justiția noastră se poate mândri cu marele judecător care a fost Matei Basarab.

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE S. U.

Audiența dela 14 Noembrie 1935

Președinția d-lui C. G. RĂTESCU președinte

C. Vasiliu cu Casa Autonomă a Monopolurilor R. M. S.

Decizia nr. 70 Dosar nr. 88/935

Neconstituționalitate. Recurs. Neformularea motive-
lor de recurs. Anulare. Art. 29 și 36 din legea Curții de
Casație. Legea interpretată a art. 58 din Statutul func-
ționarilor publici.

*Deși art. 29 din legea Curții de Casație, care dă în
competința exclusivă a Secțiunilor Unite ale Inaltei
Curți judecarea neconstituționalității legilor, nu pre-
vede procedura de urmat cu privire la motivarea de
către parte a neconstituționalității invocate, totuși par-
tea este ținută să se conformeze art. 36 din aceeași lege
pentru recursurile în general, adică să depună odată
cu cererea de neconstituționalitate și motivele pe care
se întemeiază, astfel ca partea protivnică și procurorul
general al Curții să ia cunoștință de aceste motive spre
a pune concluziuni asupra lor.*

*Prin urmare, când recurentul nu se conformă ace-
stor norme, recursul său urmează a fi anulat ca nemo-
tivat.*

S'a luat în cecetare recursul făcut de G. Vasiliu pen-
tru neconstituționalitatea legii interpretative a art. 58
din Statutul funcționarilor publici. Lipsește recurentul.
Se prezintă Casa Autonomă a Monopolurilor R. M. S.
prin d-l av. St. Dobrescu și Ministerul de Finanțe prin
d-l av. T. Ionescu.

Curtea,

Asupra cererii de neconstituționalitate de față :

Având în vedere că din lucrările din dosar se cons-
tată că C. Vasiliu, fost șef de deposit cl. II-a la de-
pozitul de vânzare Iași, a chemat în judecată înaintea
Curții de Apel București, în conformitate cu art. 1 și 4
din legea contenciosului administrativ pe Casa Auto-
nomă a Monopolurilor R. M. S. și Ministerul de Fi-
nanțe, pentru a fi obligați la plata sumei de lei 412.600
reprezentând salariul și accesoriile cari nu i s'au plă-
tit pe timpul dela 1 Septemvrie 1924, data suspendării
sale din funcțiune și până la 26 Mai 1930, când i s'a
comunicat că a fost lăsat în disponibilitate; că în șe-
dința Curții dela 19 Ianuarie 1935, reclamantul invocă
neconstituționalitatea legii interpretative a art. 58 din
Statutul funcționarilor publici și părțile fiind de a-
cord pentru suspendarea procesului, s'a trimis dosarul
în judecata Secțiunilor Unite ale Inaltei Curți de Ca-
sație.

Având în vedere că recurentul nu a adresat acestei
Inalte Curți nicio cerere cu motivele de neconstituțio-
nalitate a legii în discuțiune;

Considerând că deși art. 29 din legea Curții de Ca-
sație — care dă în competența exclusivă a Secțiunilor
Unite ale Inaltei Curți judecarea neconstituționalității
legilor — nu prevede procedura de urmat cu privire
la motivarea de către parte a neconstituționalității in-
vocate, totuși întru cât printr'o atare chestiune se pune
în discuție violarea prin dispozițiunile unei legi a nor-
melor cuprinse în Constituție, urmează că partea este
ținută a depune o cerere adresată Inaltei Curți, cuprin-
zând motivele formulate, conform art. 36 din legea or-

ganică a Curții de Casație, pentru recursurile în ge-
nere;

Că, în adevăr, numai astfel partea protivnică și d-l
procuror general al Inaltei Curți pot fi puși în mă-
sură de a cunoaște aceste motive și a pune concluziuni
asupra lor;

Că, așa fiind, întru cât în speță recurentul nu a de-
pus motivele de neconstituționalitatea sus zisei legi,
recursul său urmează să fie anulat ca nemotivat.

Pentru aceste motive, Curtea anulează recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE S. U.

Audiența dela 21 Noembrie 1935

Președinția d-lui C. G. RĂTESCU, președinte

Direcția Generală a Drumurilor cu Firma Stewart și a.

Decizia nr. 71 Dosar 153/935

Convențiuni. Clauză prin care se stipulează că de-
ciziunile tribunalelor arbitrale sunt definitive, irevo-
cabile și executorii renunțându-se la orice cale de atac
de orice fel contra lor. Convențiune privată. Princi-
piul libertății convențiilor. Restricțiuni. Valabili-
tatea renunțării la dreptul de recurs. Art. 969 c. civ.

Arbitraj convențional. Arbitri simpli mandatarii ai
unor persoane particulare cari pot fi și streini. Pot ju-
deca și într'o limbă streină. Art. 126 din Constituție,
art. 86 din legea corpului de avocați și art. 341 pr. civ.

1. — *Clauza dintr'o convențiune privată prin care
părțile stipulează că eventualele conflicte dintre ele se
vor rezolva de un tribunal arbitral ale cărui deciziuni
să fie definitive, irevocabile și executorii, renunțând
la orice cale de atac, de orice fel în contra acestei de-
cizi, este valabilă.*

*Din acești termeni categorici ai acestei clauze rezultă
că părțile au înțeles să renunțe și la dreptul de recurs
care, deși este de ordin constituțional, totuși, în con-
vențiunile private, cari, conform art. 969 c. civ., au
putere de lege între ele, pot renunța valabil la această
cale de atac cu singura restricțiune impusă principiu-
lui libertății convențiilor, aceea de a nu se aduce
vreo atingere ordinii publice și bunelor moravuri.*

2. — *Intr'un arbitraj convențional arbitrii judecă-
tori nefiind decât niște mandatarii ai unor persoane
particulare, cari, potrivit art. 341 pr. civ. pot fi și streini,
deci de orice naționalitate, ceea ce nu este admis pen-
tru magistrații oficiali, limba în care se poate judeca
un proces înaintea lor poate fi și alta decât cea ro-
mână, prin această procedare necălcându-se nicio dis-
pozițiune legală de ordine publică, art. 126 din consti-
tuție și art. 86 din legea corpului de avocați neavând
nicio aplicațiune în materia arbitrajului convențional.*

S'a luat în cercetare incidentul de inadmisibilitatea
recursului făcut de Direcția Generală a Drumurilor
contra sentinței Tribunalului Arbitral din București,
pronunțată în ziua de 3 August 1934, incident ridicat
de Firma Stewart și de intervenientul I. Micescu și
trimis Secțiunilor Unite prin jurnalul din 9 Octomvrie
1935 al Inaltei Curți de Casație secția III-a.

S'a prezentat recurenta prin d-l av. G. Stoenscu,
firma intimată prin d-nii av. C. Xenii și Bilciurescu,
intervenientul Istrate Micescu personal, Ministerul de
Finanțe prin d-l av. Tr. Ionescu și Ministerul Lucră-
rilor Publice prin d-nii avocați Paleologu și Popescu-
Necșești.

Curtea,

Asupra incidentului de inadmisibilitatea recursului de față.

Având în vedere că din actele dela dosar se constată că, prin legea din 4 Iulie 1930, Casa autonomă a Drumurilor de Stat a fost autorizată să încheie cu firma Stewart & Partners L. T. D. din Londra un contract pentru refacerea unor șosele în România;

Că, însă, la puțin timp dela începerea acestor lucrări, Casa Autonomă a Drumurilor a considerat reziliat acest contract pe motiv că Societatea contractantă nu și-a îndeplinit obligația de a obține dela Westminster Bank din Londra, acceptarea rolului ce i se atribuisse prin contract;

Că, în urma acestei rezilieri, Soc. Stewart a introdus o acțiune în daune în fața tribunalului arbitral, constituit conform clauzei nr. 39 din contract, cerând să fie obligată Casa Autonomă a Drumurilor și Statul Român să-i plătească suma de L. st. 284.000, sau suma de L. st. 260.869 cu titlu de daune și speze pentru culpa comisă în executarea contractului;

Că, la 3 August 1934, tribunalul arbitral, după debateri contradictorii, ținute în limba franceză, în majoritate a obligat Casa Autonomă a Drumurilor, Ministerul Lucrărilor Publice și Ministerul Finanțelor să plătească reclamantei 50.000.000 lei daune, plus 5.000.000 lei cheltueli de judecată;

Că, în contra acestei decizii, la 27 Noemvrie 1934, s'a declarat recursul de față, motivele depunându-se la 14 Decemvrie 1934, desvoltate și astfel enunțate :

I. Violarea art. 126 din Constituție și art. 86 din legea pentru organizarea corpului de avocați.

II. Violarea art. 1020 și 1021 c. civ.

III. Violarea art. 138 și 355 pr. civ., art. 39 din contract și art. 970 c. civ., nemotivare.

IV. Violarea art. 355, 146, 147 pr. civ., nemotivare.

În fața secțiunii a III-a a acestei Inalte Curți, în ședința dela 12 Iunie 1935, s'a ridicat de către reprezentantul Firmei Stewart incidentul de inadmisibilitatea recursului, pe baza clauzei nr. 39 din contract, care prevede că deciziunile tribunalului arbitral vor fi definitive, irevocabile și executorii;

Îvindu-se dublă divergență în ce privește chestiunile ce formează obiectul incidentului de inadmisibilitatea recursului, dosarul a fost trimis Secțiunilor Urnute;

Având în vedere că prin clauza nr. 39 sus citată, din contractul în discuțiune, părțile au convenit în adevăr ca deciziunile tribunalului arbitral să fie definitive, irevocabile și executorii, renunțând la orice cale de atac de orice fel contra acestor decizii;

Că din termenii categorici întrebunțați în această clauză rezultă în mod evident că părțile au înțeles să renunțe și la dreptul de recurs, care, deși proclamat de ordin constituțional prin art. 103 din Constituție în scopul de a opri pe legiuitorul ordinar a deroga dela acest principiu, totuși părțile, în convențiunile lor private pot renunța valabil la această cale de atac;

Că, această posibilitate de a renunța la căile de atac în genere, rezultă din principiul libertății convențiunilor care permite părților să reglementeze după cum vor esc efectele actelor juridice ce închee, art. 969 c. civ. dispunând că între părțile contractante convențiunile legal făcute au putere de lege;

Că singura restricțiune adusă acestei libertăți este aceea ce rezultă din dispozițiunile art. 5 c. civ. care

interzice a se deroga prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile cari interesează ordinea publică și bunele moravuri;

Că, aplicând aceste principii la convențiunea prin care se renunță la dreptul de recurs, indiferent dacă această renunțare privește o sentință judecătorească propriu zisă sau o sentință a unui tribunal arbitral, este a se decide că o asemenea renunțare are perefecță valabilitate, cu singura condițiune ca sentința avută în vedere să nu violeze o lege de ordine publică, fiindcă în asemenea caz motivele cari s'ar referi la violarea unei dispozițiuni de această natură, pot fi aduse totdeauna și invocate de părți înaintea Curții de Casație în termenul prevăzut de lege pentru exercitarea acestei căi de atac;

Considerând că prin legi cari interesează ordinea publică se înțeleg toate dispozițiunile de drept public al cărui obiect este tocmai ordinea în stat, precum și acele dispozițiuni de drept privat, cari privesc direct sau indirect organizarea societății și în cari predomină interesul social asupra celui individual;

Având în vedere că recurentul susține prin motivul I al recursului său că tribunalul arbitral a violat dispozițiunile art. 126 din Constituție și art. 86 din legea pentru organizarea corpului de avocați, cari sunt dispozițiuni de ordine publică;

Considerând, însă, că art. 126 din Constituție, cât și art. 86 din legea corpului de avocați, se referă la limba oficială a Statului Român, precum și la limba pe care avocații o pot utiliza înaintea instanțelor judecătorești, deci aceste texte nu și au nicio aplicațiune în materia arbitrajului convențional, care este o judecată privată;

Că, într'adevăr, lipsa caracterului de oficiu public al judecății acestor arbitri rezultă pe de o parte din împrejurarea că ei nu sunt decât niște mandatarai ai unor persoane particulare, cari deci nu-i pot investi cu o funcțiune publică, iar pe de altă parte, din dispozițiunile art. 341 pr. civ. a Vechiului Regat care îngăduie ca arbitri de acest fel să fie și streini, ceea ce nu se admite pentru judecătorii cari îndeplinesc un oficiu public;

Că, prin menționatul text din procedura civilă permițându-se ca arbitri să fie de orice naționalitate, de aci se deduce implicit că limba îngăduită înaintea tribunalului arbitral poate fi și alta decât cea română;

Că, astfel fiind, deși în speță se constată că desbaterile înaintea tribunalului arbitral pentru rezolvarea litigiului între Casa Stewart & Partners L. T. D. din Londra și Casa Autonomă a Drumurilor și Statul Român au fost ținute în limba franceză și că sentința acestui tribunal a fost redactată în aceeași limbă, totuși este cert că prin această procedare nu se calcă nicio dispozițiune legală de ordine publică;

Că, întru cât nici prin acest motiv și nici prin celelalte 3 motive cuprinse în recursul de față nu se relevă vreo violare a unei dispozițiuni de ordine publică, urmează ca să și producă în întregime efectul convențiunea din speță prin care părțile au renunțat la orice cale de atac, de orice fel și prin consecință, recursul de față să fie respins ca inadmisibil;

Apreciind și asupra cheltuelilor de judecată le fixează la suma de lei 5000;

Pentru aceste motive, Curtea admite incidentul și respinge ca inadmisibil recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAŢIE ŞI JUSTIŢIE S. I.

Audiența dela 12 Noembrie 1935

Președinția d-lui SEVER TIPEI consilier

Ana Zolotariova cu Nicolae Budoî

Decizia nr 1583 Dosar nr. 1090/935

Legea conversiunii. Debitor. Dovada că este cetățean român. Nu se poate face decât conform art. 68 din legea pentru pierderea și dobândirea naționalității române. Neprezentarea certificatului de naționalitate. Nu poate beneficia de conversiune. Art. 1 din legea lichidării din 7 Aprilie 1934.

Deși este exact că judecătorul acțiunii este și al excepțiunii, totuși acest principiu nu-și are aplicațiunea în materie de conversiune a datoriiilor agricole, când art. 1 dispune că numai cetățenii români pot beneficia de ea, iar recurenta nefăcând dovada legală că este cetățeană română, conform art. 68 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității, printr'un certificat eliberat de primărie și legea conversiunii neautorizând niciun alt mijloc de dovadă, instanța de apel în mod legal a decis că recurenta debitoare, nefăcând o atare dovadă, nu poate beneficia de dispozițiunile legii de conversiune din 7 Aprilie 1934.

Curtea,

Asupra recursului făcut de către Ana Zolotariova în contra deciziei Curții de Apel Chișinău s. I-a cu nr. 124 din 1935 :

Văzând motivul de casare :

Violarea art. 1 din legea pentru lichidarea datoriiilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934. Exces de putere. Reua aplicare a art. 67 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române.

Legea pentru lichidarea datoriiilor agricole și urbane din 7 Aprilie 1934 acordă beneficiul acestei legi numai cetățenilor români fără a indica mijloacele de probațiune a acestei calități.

Am cerut Onor. Curții ca să mi se admită dovada cu acte și martori pentru a proba această a mea calitate pe care prin efectul legii din 1920 relativ la încheerea păcii o am dela lege.

Instanța de fond îmi respinge această dovadă pe considerațiunea că această instanță de fond care e chemată să judece dreptul de conversiune nu are căderea să judece și chestiunea cetățeniei.

Pentru a ajunge la această soluție, — instanța de fond o motivează pe dispozițiunile art. 56, 65 și 67 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române și conchide că numai instanțele create prin acea lege sunt competente să judece această chestiune.

Prin faptul de a arugmenta astfel, Curtea de fond violează tocmai principiile expuse atât în legea din 1920 cât și aceea din 1924, într'un cât din moment ce legea mă recunoaște cetățean român de drept dacă am locuit în Basarab'a la data unirii (27 Martie 1918) având și domiciliul administrativ, Curtea de fond care poate să judece și excepțiunile premergătoare fondului după principiul „că judecătorul fondului e și judecătorul excepțiunii” și deci trebuia să-mi admită dovezile cerute, care erau admisibile, concludente și utile.

Instanțele speciale fiind desființate prin decizia ministerială, singura instanță a rămas aceea a dreptului comun.

Astfel încât numai printr'un exces de putere Curtea a respins probatoriul și apelul.

Având în vedere deciziunea atacată cu recurs din care rezultă că intimatul Nicolae Budoî, în calitate de creditor ipotecar a chemat în judecată pe recurentă cerând să se constate că nu poate beneficia de dispozițiunile legii pentru lichidarea datoriiilor agricole și urbane, deoarece nu este cetățeană română;

Că tribunalul a admis această cerere, iar Curtea prin deciziunea atacată, a confirmat hotărîrea primei instanțe și pentru a da această soluțiune motivează că recurenta nu a dovedit, conform art. 68 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române, cu listele de naționalitate neatacate în termen, sau cu o hotărîre rămasă definitivă, pe baza cărora primăria să-i fi liberat certificat de naționalitate, că este cetățeană română;

Că legea dând în competența unor anumite autorități stabilirea listelor de cetățenie și liberarea certificatelor de naționalitate, Curtea nu are căderea, cu ocaziunea cercetării acestui litigiu, să verifice dacă recurenta întrunește sau nu condițiunile cerute de lege pentru a fi considerată cetățeană română; că nefăcând această dovadă, recurenta nu poate beneficia de dispozițiunile legii de conversiune și în consecință cererea intimatului bine a fost admisă de prima instanță;

Având în vedere că prin motivul de casare recurenta invocând principiul că judecătorul fondului e și judecătorul excepțiunii, susține că la data unirii având domiciliul în Basarabia, trebuia considerată cetățeană română, probele cerute în acest scop fiind astfel admisibile și într'un cât Curtea a judecat contrariu, a violat art. 1 din legea pentru lichidarea datoriiilor agricole și urbane, a făcut o rea aplicațiune a art. 67 din legea pentru dobândirea și pierderea naționalității române și a comis un exces de putere;

Considerând că legea pentru lichidarea datoriiilor agricole și urbane prevede prin art. 1 că nu pot beneficia de dispozițiunile acestei legi, decât debitorii cetățeni români;

Că legea citată nu conține niciun text care să deroghe dela dispozițiunile speciale prevăzute de legea pentru dobândirea și pierderea naționalității, în ceea ce privește dovada cetățeniei;

Considerând că în executarea tratatelor de pace legea din 24 Februarie 1924, organizează o procedură a parte, cu anumite termene și decăderi și înființează în același timp și instanțe speciale pentru stabilirea calității de cetățeni români a locuitorilor din teritoriile alipite;

Că astfel, conform art. 65, autoritățile administrative sunt obligate să întocmească din oficiu, cu apel la comisiunea specială de pe lângă Curtea respectivă și recurs în Casație, listele de cetățenie în care vor cuprinde pe toți acei cari se găseseră în vreuna din categoriile prevăzute la art. 56;

Că art. 68 din aceeași lege prevede că Ministerul de Interne prin primării, va libera celor în drept, certificate de naționalitate, pe temeiul listelor și hotărîrilor rămase definitive, orice alte acte sau certificate fiind nule potrivit alin. 2 de sub același text;

Că așa dar, numai pe calea și în condițiunile prescrite de această lege, locuitorii din teritoriile alipite pot face dovada cetățeniei;

Considerând că deși este exact că judecătorul acțiunii este și al excepțiunii, totuși acest principiu nu se aplică în speță, deoarece pe de o parte, legea pentru dobândirea și pierderea naționalității, recunoscând ca

singur mijloc pentru dovada cetățeniei, certificatele liberate de primării în baza art. 68, iar pe de altă parte, neexistând în legea conversiunii niciun text care să autorizeze ca debitorii să facă dovada cetățeniei în alt mod, urmează că instanța de apel bine și legal a decis că recurenta debitoare, din moment ce nu a prezentat un asemenea certificat, nu poate să ceară, cu ocaziunea litigiului de față, să facă dovada că îndeplinește condițiunile prevăzute de art. 56 din legea pentru pierderea și dobândirea naționalității, pentru ca astfel să i se recunoască calitatea de cetățeană română, fără de care ea nu poate beneficia de dispozițiunile legii conversiunii;

Că deci, Curtea nu a violat textele invocate prin recurs, ci dimpotrivă a făcut o justă aplicațiune a legii, așa că motivul de casare este neîntemeiat și în consecință recursul trebuie respins;

Pentru aceste motive, Curtea respinge recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I'-a

Audiența dela 11 Octombrie 1935

Președinția d-ului C. NST. G. RĂTESCU, prezident

Leib Ohrimovschi și a. cu Sabsa Berman și a.

Decizia nr. 2979 Dosar nr. 5238/935

Arbitri. Infracțiune săvârșită în această calitate. Dacă sunt justițiabili conform art. 493 pr. pen. Soluție negativă.

Prin art. 493 pr. pen. legiuitorul a creat o excepție dela dreptul comun în favoarea magistraților și ofițerilor de poliție judiciară, funcționari publici acolo enumerați.

Această dispozițiune fiind așezată sub capitolul intitulat „Despre darea în judecată a funcționarilor publici”, în scopul de a se protegei funcționarii publici, judecătorii sau ofițerii de poliție judiciară care exercită o funcțiune publică permanentă și continuă, creată prin lege pentru satisfacerea unor interese de ordin general, nu se poate aplica și arbitrilor deoarece aceștia nu îndeplinesc o funcțiune publică având aceste caractere.

S'au ascultat recurentul L. O. prin d-l av. Copciag în dezvoltarea motivelor de casare și d-l av. Eug. Herovanu pentru intimați în combateri.

S'a ascultat d-l procuror A. Căpățână în concluziuni pentru admiterea recursului.

Curtea,

Asupra recursurilor introduse de Leib Ohrimovschi și Parchetul General de pe lângă Curtea de Apel din Chișinău în contra deciziei nr. 642 din 1935 a Camerii de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel Chișinău :

Văzând motivele de casare formulate de Leib Ohrimovschi.

Violarea și reaua interpretare a art. 493 proc. pen. și exces de putere.

Camera de acuzare Chișinău interpretând art. 493 proc. pen. crede că și arbitrii particulari, aleși de părți spre a rezolva un conflict privat, sunt justițiabili direct de Curtea de Apel pentru infracțiunile ce ar comite în exercițiul funcțiunii lor.

Pentru a ajunge la această soluție, camera de acuzare

pleacă dela două premize: a) aceea că „arbitrii îndeplinesc o funcțiune publică” și b) pentru că art. 493 proc. pen. nu urmărește numai protejarea funcționarilor publici însărcinați cu distribuirea justiției, adică magistraților, ci are în vedere asigurarea oficiului de judecător, a funcțiunii în sine, pentru o bună distribuire a justiției”. Ambele premise sunt eronate și de aceea au și dus fatal la greșita interpretare a art. 493 pr. pen. Într'adevăr, oficiul de arbitru nu este o funcțiune publică deoarece nu îndeplinește cerințele esențiale ale unei asemenea situațiuni. În primul loc îi lipsesc permanența și continuitatea. În al doilea loc funcțiunea publică trebuie să fie creată prin lege pentru satisfacerea unor interese de ordin general și nu individual (P. Negulescu: *Tratat de Drept administrativ*, ed. 1934, pag. 522-523). Arbitrii îndeplinesc un oficiu sau mai degrabă un mandat, însă numai pentru satisfacerea unor interese pur individuale — nu generale — mandat limitat în timp și redus la unicul litigiu ce le este dat spre rezolvare.

Ca atare, tocmai pentru că art. 493 pr. pen. protejează funcția — cum spune Camera de Acuzare — este mai presus de orice îndoială că acest text nu protejează orice funcție, ci numai funcția publică de distribuire a justiției și care este exercitată de anume funcționari expres arătați de text. Ei sunt numai judecătorii funcționari publici, și nicidecum alte persoane cum ar fi de exemplu arbitrii, deoarece aceștia din urmă n'au decât simpli particulari, chiar atunci când judecă litigiul supus rezolvirei lor, chiar în exercițiul acestei atribuțiuni nu sunt funcționari publici și nu se pot bucura de niciuna din prerogativele funcționarilor publici, de ex. nu pot invoca delictul de ultraj contra acelor care i-ar ofensa în exercițiul oficiului lor. Camera invoacă un argument de analogie asimilând pe arbitri cu judecătorii dela tribunalele de comerț, ce a existat până la 1887, care erau simpli negustori.

În realitate nu există nicio analogie tocmai din cauză că acei judecători comerciali formau o autoritate constituită exercitând o funcțiune publică și în exercițiul acelei funcțiuni dacă comiteau un delict erau pasibili de o jurisdicție specială prevăzută de textul ce ne preocupă.

Or, art. 493 proc. pen. este evident că a înțeles să apere prestigiul numai al autorității constituite, adică numai al magistraților de carieră, funcționari publici. Acest mod de interpretare este confirmat expres de Inalta Curte de Casație s. II, prin decizia sa nr. 4860 din 23 Noemvrie 1927 (Proc. pen. de C. Rătescu și N. Pavelescu vol. 3, sub art. 493 la nr. 101) care spune „pentru a beneficia de jurisdicția specială prevăzută de art. 493 proc. pen. nu este suficient ca infractorul să fi comis delictul în exercițiul funcțiunii sale de ofițer al poliției judiciare. Ci mai este necesar ca acesta să aibă și calitatea de funcționar public.

În fine, art. 493 proc. pen. este o excepție dela dreptul comun, regula fiind aceea din art. 491 proc. pen., care dă în jurisdicția dreptului comun chiar pe funcționarii publici. Fiind vorba de o excepție, ea atât la noi cât și în Franța a fost interpretată strict și nu s'a aplicat decât la persoanele limitativ și expres arătate în text. Astfel, de exemplu, acest text nu se aplică chiar judecătorilor denumiți *prud'hommes* din Franța, nici cadililor, nici notarilor publici, nici membrilor jurisdicțiilor speciale sau excepționale și nici chiar procurorilor de pe lângă anumite instanțe speciale (Garraud, *Traité d'instruction crim.*, ed. 1926, vol. IV, pag. 573-574).

Văzând motivele de casare formulate de Parchetul General de pe lângă Curtea de Apel din Chișinău :

Exces de putere și violare de lege.

Violarea art. 493 proc. pen.

În adevăr numai printr-un exces de putere și prin viola-

rea art. 493 proc. pen. Onorata Cameră a putut să admită opoziția făcută de Sabșa Berman din Tighina și să d'spună trimiterea dosarului procurorului general considerând că arbitrii ar intra în categoria funcționarilor prevăzuți de art. 493 proc. pen. În fapt, între Leib Ohrimovschi pe de o parte și S. Srit, O. Zonis, M. Hoș, pe de altă parte o intervenit un act de compromis, prin care au convenit ca litigiul dintre ei să fie rezolvat de arbitrii Haim Franț și Froim Levertov și de superarbitrul Sabșa Berman. Că ulterior Leib Ohrimovschi a somat pe Sabșa Berman să se recuze, fiind rudă cu una din părți, ceea ce acesta a refuzat, conyocând comisiunea de arbitri. La judecată Haim Franț cere superarbitrului să se recuze, ceea ce acesta nu admite și procedând la judecare condamnă pe Leib Ohrimovschi să plătească celorlalți împricinați 1.400.000 lei și atunci Haim Franț, fără a-și da părerea a plecat. Cu toate acestea în hotărîre s'a trecut, că Haim Franț a fost de părere a se respinge pretențiile ambelor părți, dar că a refuzat să-și scrie și semneze opinia sa. Fiind sezizat Parchetul Tighina, a trimis afacerea spre cercetare conform art. 45 pr. pen. cabinetului de instrucție Tighina, care prin ordonanță definitivă nr. 144 din 1935 a găsit că este caz de urmărire în contra lor: Sabșa Berman și Froim Levertov pentru că au comis delictul de fals în acte publice, prevăzută și pedepsită de art. 124 cod. penal. În contra acestei ordonanțe au făcut opoziție atât parchetul cât și inculpatul Sabșa Berman. Opoziția parchetului a fost respinsă prin decizia onoratei Camere de punere sub acuzare, prin decizia ce face obiectul acestui recurs, iar opoziția inculpatului Sabșa Berman a fost admisă, constatându-se de onorata Cameră, că Parchetul Tribunalului Tighina și judecătorul de instrucție de pe lângă acel tribunal au cercetat această afacere fără competență și că afacerea trebuie cercetată de parchetul general și de către primul președinte al Curții în conformitate cu art. 483 proc. pen., fiind vorba de niște arbitri, care trebuie asimilați cu magistrații de carieră. Or, Onorata Cameră numai printr'un exces de putere și prin violarea art. 493 din procedura penală a ajuns la această concluzie, deoarece dispozițiile art. 493 proc. penală sunt o excepție la legea comună în privința competenței, instruirii și judecării infracțiunilor, prevăzute de art. 51, 52 și 53 din legea judecătorilor de ocoale, 169 și 176 și urm. proc. pen. și 212 și urm. pr. pen. unde se fixează judecătorii naturali ai părților în penal în conformitate cu prescripțiunile constituționale și după gravitatea faptelor ce le-au comis.

Că prin excepție, legiuitorul prin dispozițiile art. 493, 494 și 495 proc. pen. a dispus ca funcționarii de poliție judiciară, judecătorii polițienesci, ori judecătorii tribunalelor comerciale ori județene, membrii ministerului public de pe lângă vreuna din aceste autorități, când vor fi preveniți ca făptuitori în exercițiul funcțiunii lor, de un delict care atrage după sine o pedeapsă corecțională, sau pentru vreo crimă, atunci aceste fapte ale lor vor fi urmărite de către ministerul public de pe lângă Curtea de Apel, după normele prevăzute în art. 493 și 494 proc. pen.; că este vorba numai de funcționari publici, este neîndoios deoarece în art. 491 proc. Pen. legiuitorul fixează regula, că funcționarii de orice ramură, pentru crime și delictे comise de dânsii afară din funcțiunile lor, se vor urmări și judeca după legea comună.

Că așa fiind, dispozițiunile din art. 493 și urm. proc. pen. fiind o excepție la legea comună, excepțiunile sunt de strictă interpretare, nu se pot aplica decât persoanelor și cazurilor expres prevăzute de lege și nu se pot întinde prin analogie la alte persoane și la alte cazuri. Argumentul Onoratei Camere în ce privește judecătorii tribunalelor de comerț, este tocmai contrar tezei susținute de Onorata Cameră, deoarece legiuitorul voind ca și pe acestia să-i supună la o jurisdicție excepțională, i-a prevăzută expres.

Având în vedere că din deciziunea supusă recursului rezultă că prin ordonanța definitivă nr. 144 din 1935 a judecătorului de instrucție de pe lângă Tribunalul Tighina s'a găsit că este caz de urmărire în contra lor Sabșa Berman și Froim Levertov, în baza art. 124 c. pen. pentru că în calitate de arbitri funcționând pe lângă același tribunal au comis faptul de fals în hotărîrea arbitrală din 31 Martie 1935 în cauza privitoare pe recurentul Leib Ohrimovschi cu Simon Sritz, Ovsei Zonis și Matus Hași;

Că atacându-se cu opoziție atât de către Parchetul Tribunalului Tighina cât și de Sabșa Berman această ordonanță de urmărire, Camera de punere sub acuzare prin deciziunea nr. 642 din 1935 respingând opoziția Parchetului Tighina, admite pe aceea a inculpatului Sabșa Berman, pe considerațiunea că parchetul tribunalului Tighina și judecătorul de instrucție de pe lângă acel tribunal au cercetat în această cauză fără competență, întru cât cauza trebuia cercetată de parchetul general și de către primul președinte al Curții de apel potrivit dispozițiilor art. 493 proc. pen., fiind vorba de niște arbitri, care trebuie asimilați cu magistrații de carieră;

Având în vedere că prin motivele de casare reproduse mai sus, recurenții susțin în esență că numai prin exces de putere și violarea art. 493 proc. pen. au fost asimilați arbitrii în categoria funcționarilor prevăzuți de art. 493 proc. pen. deoarece dispozițiunile din citatul articol fiind o excepție la legea comună, excepțiunile sunt de strictă interpretare și deci nu se pot aplica decât persoanelor și cazurilor expres prevăzute de lege, neputând fi extinse prin analogie;

Considerând că în ceea ce privește competența instruirii și judecării infracțiunilor legiuitorul, prin art. 493 proc. pen. a creat unei categorii de funcționari o excepție la dreptul comun;

Că, potrivit acestui text de lege orice ofițer de poliție judiciară, judecător polițienesc sau de tribunal comercial ori județean, membru al ministerului public de pe lângă vreuna din aceste autorități, care va fi prevenit ca făptuitor, în exercițiul funcțiunii sale, de un delict care atrage după sine o pedeapsă corecțională va fi justifiabil de Curtea de apel, după urmărirea exercitată de ministerul public de pe lângă Curtea de apel respectivă;

Considerând că acest articol ce prevede o dispoziție de excepție este așezat sub cap. V titlul IV, cartea II-a a procedurii penale „despre darea în judecată a funcționarilor publici” ceea ce rezultă că legiuitorul a avut în vedere a protegia prin această măsură numai acea categorie de funcționari publici cari îndeplineau o funcțiune publică permanentă și continuă, creată prin lege pentru satisfacerea unor interese de ordin general și nicidecum particular;

Că aceste condițiuni nefiind îndeplinite de arbitrii Sabșa Berman și Froim Levertov, aleși de părți, oficiul lor neavând un caracter permanent ci numai temporar circumscris numai între acele părți în rezolvarea unui conflict de interese de ordin particular și cum dispozițiunea cuprinsă în art. 493 proc. pen. este de strictă interpretare motivele de casare sunt întemeiate și deci recursurile urmează a se admite și în consecință a se casa deciziunea nr. 642 din 1935 a Camerei de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel

din Chişinău și dispune trimiterea cauzei la Camera de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel din Iași spre judecare.

Pentru aceste motive, Curtea admite recursurile, etc. casează și trimite cauza la Camera de punere sub acuzare, etc.

NOTA. — Chestiunea de a ști, dacă o infracțiune comisă de un arbitru în exercițiul funcțiunii sale este justițiabilă de instanțele organizate de art. 493 pr. pen., a fost dedusă pentru prima dată în fața Inaltei Curți, prin recursul Parchetului General și al părții civile, formulat contra deciziei nr. 642 din 27 August 1935 al Camerii de punere sub acuzare de pe lângă Curtea de Apel Chişinău.

Cercetând jurisprudența română, am mai găsit o speță similară, având o soluție exactă cu aceea a deciziei Camerii de punere sub acuzare supra citată, speță pronunțată de Judecătoria de ocol Vaslui din 26 Mai 1904, publicată în *Curierul Judiciar* nr. 36 din 1904 cu nota D. Alexandresco.

Astfel, în ambele aceste spețe, instanțele de fond s'au pronunțat pentru o asimilare a arbitrilor cu judecătorii de carieră, făcându-i justițiabili conform art. 493 pr. pen., ori de câte ori, comit o infracțiune în exercițiul funcțiunii.

Un prim argument hotărâtor pe care se sprijină această soluție este acela dedus pe cale de analogie din codul de procedură civilă, care prin art. 370 a asimilat pe arbitri cu judecătorii funcționari publici, în ce privește delictul de făgădă de dreptate; aceeași asimilare a făcut-o legiuitorul procedurii civile și în ce privește recuzarea arbitrilor, arătând în art. 345, că ei vor fi recuzabili, în aceleași cazuri ca și judecătorii și că, în același timp ei sunt ținuți a judeca după legi și hotărârile lor se execută de organele prevăzute în acest scop, având efectul unor hotărâri judecătorești.

Un secund argument, tot de analogie, este acela dedus din intenția legiuitorului de a se acorda o garanție exercițiului oficiului de judecător, iar nu numai de a ocroti persoana judecătorului prin crearea instanțelor speciale prevăzute de art. 493 și urm. pr. penală.

Astfel fiind, legiuitorul urmărind ocrotirea funcțiunii de judecător, iar nu numai pe aceea de judecător funcționar public, iar funcțiunea de arbitru fiind asimilată cu cea de judecător, urmează că, pentru aceeași rațiune, arbitrii sunt justițiabili conform art. 493 pr. pen.

În sfârșit, un argument de ordin istoric cardinal sistemului adoptat în spețele supra învederate, este acela extras din organizarea arbitrilor în codul comercial înainte de 1887 data aplicării noului cod de comerț.

În adevăr, în vechiul cod de comerț tribunalele de comerț se formau și din magistrați de carieră și din comercianți. Or, cum potrivit art. 493 pr. pen., în vigoare și sub vechea organizare a tribunalelor comerciale, dispozițiunile sale se aplicau și judecătorilor acestor tribunale, fără a se distinge între cei de carieră și comercianți arbitri, urmează că, aceluiași regim trebuie supuși și arbitri când judecă conform dispozițiunilor din procedura civilă.

Procedând metodic, vom începe cu examinarea textului art. 493 pr. pen., spre a stabili premiza majoră a silogismului nostru.

Astfel, potrivit acestui text, când un ofițer de poliție judiciară, un judecător polițienesc, sau un judecător de tribunal comercial, ori județean, un membru

al ministerului public de pe lângă vreuna din aceste autorități va fi prevenit ca făptuitor în exercițiul funcțiunii sale, de un delict care atrage după sine o pedeapsă corecțională, ministerul public de pe lângă Curtea de apel, îl va cita înaintea acestei Curți, care se va pronunța fără apel.

Pentru a evidenția rațiunea acestui text, remarcăm în primul rând că din punct de vedere topografic, se află sub cap. V intitulat: „Despre darea în judecată a funcționarilor”. Prin urmare, din punctul de vedere al nomenclaturei capitolului în care se află art. 493 pr. pen., rezultă în mod incontestabil, că legiuitorul a vroit să creeze o jurisdicție specială funcționarilor publici acolo enumerați.

În adevăr, legiuitorul a creat această jurisdicție specială având în vedere, pe de o parte, înalta misiune pe care o îndeplinește magistratul în exercițiul funcțiunii sale, iar pe de altă parte, importante atribuțiuni ale ministerului public și ofițerilor de poliție judiciară. Pentru ca atât primii, cât și secunzii să nu poată fi stânjeniți în activitatea lor jurisdicțională sau represivă, prin deducerea arbitrară și vindictivă a acestora în judecata instanțelor de drept comun, au fost puși la adăpostul discernământului plin de experiențe al procurorului general.

Dispozițiunea edictată în acest text, atât în ce privește modul de promovarea acțiunii publice contra funcționarilor publici acolo enumerați, cât și instanțele competente a-i judeca, au de scop asigurarea bunului mers al funcțiunii publice pe care funcționarul o exercită, deoarece, dacă acești funcționari publici ar fi justițiabili conform dreptului comun, abuzurile de reclamațiuni temerare ar fi atât de frecvente și de compromițătoare, încât însuși serviciul public ce exercită ar fi periclitat, fie prin intimidarea pe care în mod natural acest procedeu ar produce-o față de funcționarii publici judecători fie prin scoborîrea prestigiului autorităților pe care aceștia le reprezintă.

Prin urmare, legiuitorul a căutat în mod direct să ocrotească pe funcționarii publici însărcinați cu o funcțiune din acele prevăzute în art. 493 pr. pen. și în mod indirect funcțiunea publică respectivă.

Acum, în mod logic este necesar să precizăm noțiunea de funcționar public vizată de legiuitor în acest capitol, spre a vedea dacă în sfera acestei noțiuni intră și funcțiunea de arbitru.

Iată definițiunea pe care o dau autorii competenți noțiunii de funcționari publici: „Funcționarii publici sunt acei cetățeni, care fiind numiți de autoritatea competentă în mod legal, prestează în mod permanent o anumită activitate, care nu e exclusiv manuală, în scop de a face să funcționeze un serviciu public, în schimbul unei lefi sau tratament periodic” (*Paul Negulescu, Tratat de drept administrativ, vol. I, p. 514*).

Deci, pentru ca să fie vorba de un funcționar public în sensul art. 493 pr. pen., trebuie ca cetățeanul numit în mod legal să exercite o funcțiune cu caracter permanent și continuu și ca această funcțiune să fie creată prin lege.

Astfel fiind, întru cât aceasta este accepțiunea noțiunii de funcționar public și deoarece, prin „judecător al unui tribunal polițienesc, comercial sau corecțional”, legiuitorul a înțeles să se refere la acei judecători „funcționari publici”, deci care prestează în mod permanent o activitate publică căci numai așa se explică titulatura capitolului amintit: „Despre darea în judecată a funcționarilor”, dispozițiunile acestui text

excepțional nu pot fi extinse și acelor persoane care în mod accidental exercită o funcțiune similară celeia de judecător, cum erau, spre pildă, comercianții ce intrau în compunerea tribunalului comercial, înainte de 1887, sau cum sunt arbitrii sub regimul actualului cod de procedură civilă.

Căci, nu este suficient ca o persoană să exercite în mod accidental oficiul de judecător spre a fi justițiabil conform art. 493 pr. pen., dar se mai cere ca o condiție esențială aplicării acestui text, ca acea persoană să fie și funcționar public.

Că această din urmă calitate e esențială în ipoteza noastră, rezultă și din faptul că art. 494 pr. pen. începe în modul următor: „când funcționarii arătați în articolul precedent vor fi preveniți ca făptuitori, etc.”.

În acest sens s'a pronunțat și Înalta Curte de Casație într'o speță quasi-similară, când a statuat că atât din cuprinsul art. 4 și 13 pr. pen. prin care se indică obișnuinții ofițeri de poliție judiciară, cât și din expresiunea utilizată de legiuitor în redactarea art. 494 pr. pen. și anume: „când funcționarii arătați în articolul precedent, etc.” se învederează că pentru a beneficia de jurisdicțiunea specială prevăzută de art. 493 pr. pen., nu este suficient ca infractorul să fi comis delictul în exercițiul funcțiunii sale de ofițer de poliție judiciară, ci mai este necesar ca acesta să aibă și calitatea de funcționar public.

Astfel, dacă este adevărat că prin art. 76 din legea avocaților, membrii baroului sunt asimilați funcționarilor publici, aceasta se datorește intențiunii legiuitorului din 1923 care ținând seama de rolul important al instituțiunii pe care o reprezintă și prin consecință de demnitatea și respectul ce li se cuvin în exercițiul oficiului lor, i-a egalat legalmente funcționarilor publici. Aceasta fiind rațiunea legală a asimilării și cum prin chiar natura oficiului ce-l prestează, membrii baroului sunt în afara noțiunii de funcționari publici, urmează că aceștia chiar în ipoteza când acționează pe temeiul art. 54 din legea lor de organizare, ca ofițeri de poliție judiciară, nu sunt și nu pot prin aceasta dobândi calitatea de funcționari publici, și deci, faptele săvârșite de ei în exercițiul atribuțiilor conferite prin art. 54 din legea avocaților, sunt de competența instanțelor de drept comun, iar nu a jurisdicției speciale prevăzute de art. 493 pr. pen. (Cas. II, 4860 din 23 Noembrie 1927, în *Rătescu-Pavelescu*, pr. pen., p. III, pag. 457).

Prin urmare, spre a vedea dacă jurisdicția specială prevăzută de art. 493 pr. pen. urmează a fi aplicată arbitrilor, trebuie să vedem dacă arbitrul este un funcționar în sensul definițiunii ce am dat supra.

Credem că în această privință nu mai poate fi niciun dubiu că răspunsul nu poate fi decât negativ.

În adevăr, arbitrul nu este numit în această funcțiune conform normelor din statutul funcționarilor publici și al legii de organizare judecătorească. El este desemnat de părți prin actul de compromis care este un act juridic de natură pur privată. Funcțiunea arbitrului de a judeca este și ea de natură privată, căci emană dela un atare act, care consacră dreptul părților în litigiu de a recurge la alți judecători decât la judecătorii funcționari publici.

Astfel, potrivit art. 341 pr. civ. arbitrii se vor numi de către părți, prin act înscris sau autenticat de tribunal. Pot fi numiți arbitri, orice persoane capabile, de orice naționalitate.

Așa dar, pentru a fi numit arbitru nu se cere alt-

ceva decât o capacitate deplină și fără a se distinge în privința naționalității, pe când, pentru a fi judecător funcționar public se prevăd o serie de condițiuni de studii, de naționalitate și de moralitate.

În ce privește actul de numire al arbitrilor, acesta este un act de compromis care emană dela părți; deci un act privat având autenticitatea ca o condițiune prevăzută *ad solemnitatem*, pe când actul denumirii al unui judecător este un act de autoritate, un decret regal.

Deosebirea însă dintre arbitri și funcționarii publici judecători rezultă și din permanența funcțiunii secunzilor și temporalitatea și accidentalitatea funcțiunii primilor; căci, potrivit art. 342 pr. civ. compromisul sau actul prin care se numesc arbitrii vă arăta sub pedeapsă de nulitate numele arbitrilor și contestațiile înăscute sau ce s'ar putea naște și pe care arbitrii nu au a le judeca. Iar, conform art. 343 pr. civ. judecata arbitrilor se va termina la epoca arătată în compromis și dacă aceasta nu cuprinde niciun termen, sau dacă termenul nu s'a prelungit printr'un act iscălit de părți și încunoștiințat tribunalului, însărcinarea arbitrilor nu va ține mai mult de 5 luni dela data constituirii tribunalului de arbitri.

Deci, misiunea arbitrilor este limitată atât în timp, cât și în ce privește obiectul actului de compromis.

De asemenea, în timp ce un judecător funcționar public are dreptul de a judeca orice litigiu în limitele competenței fixate prin legea de organizare judecătorească, arbitrii nu pot judeca decât litigiile unde părțile pot transige.

Astfel, art. 340 din procedura civilă dispune categoric că, nu vor putea fi supuse judecății arbitrilor chestiunile de stare civilă, despărțeniile și toate drepturile asupra cărora legea nu permite a se face transacții. Această restricție este foarte logică și demonstrează și mai mult caracterul privat al instituției arbitrilor, întru cât, legiuitorul n'a voit să lase chestiuni de ordine publică la discreția unor persoane private, din moment ce le-a scos de sub regimul transacțiunii și a decis conform art. 5 c. civ., că nu se poate deroga prin convențiuni sau dispozițiuni particulare la legile care interesează ordinea publică și bunele moravuri.

Tot din calitatea lor de judecători ai părților, de judecători particulari, hotărârile arbitrilor nu sunt decât acte de natură privată. Abia după formula executorie ele devin acte publice învestite cu o autoritate oarecare.

Dar chiar sub perspectiva evoluțiunii justiției, în decursul vremurilor, instituția arbitrilor nu poate apărea astăzi decât ca o justiție lăsată la discreția părților ce vor a se judeca, deci o justiție privată.

În vremurile moderne, justiția este o instituție de stat, o autoritate constiuită și chiar mai mult e o putere în stat. În orice caz ea alcătuiește un apanaj exclusiv al statului.

Arbitrii sunt o relievă a vremurilor când judecătorii erau aleși de părți și menținerea lor în codurile actuale demonstrează și mai mult caracterul lor de judecători particulari în antiteză cu judecătorii funcționari publici.

Și, cum statul a înțeles și voit să ocrotească prin crearea unei jurisdicții speciale numai pe judecătorii de carieră, pentru ca aceștia să-și poată îndeplini cu toate garanțiile greul oficiu pe care-l au, tocmai datorită permanenței serviciului justiției și al judecătorului, urmează că, rațiunea acestei jurisdicții speciale

nu mai persistă, când e vorba de arbitri a căror funcțiune este eminentamente temporară, accidentală și limitată la anumite litigii prin actul de compromis.

De asemenea, asimilarea lor cu judecătorii funcționari publici, în ce privește obligația de a judeca și în ce privește recuzarea lor, nu este decât excepțională, căci dacă legiuitorul n'ar fi aplicat și arbitrilor aceste dispozițiuni, ar fi expus pe părți la un abuz din partea acestora, care ar fi echivalat cu veritabile scandale și ar fi făcut ineficace instituția arbitrajului, compromițând-o dela început.

Însă, aceste dispozițiuni de asimilare cu judecătorii de carieră fiind excepționale, ele nu pot fi extinse, potrivit principiului constant în materie de interpretare, *exceptiones sunt strictissime interpretationes*.

Ca atare, din moment ce legiuitorul dela 1900 când a edictat aceste asimilări în materia excepțională a arbitrajului, — căci această materie prin însăși existența ei în vremurile moderne nu poate fi decât excepțională — nu s'a referit și la dispozițiunile art. 493 pr. pen., urmează că nu a voit să-i asimileze sub acest aspect cu judecătorii funcționari publici, conform adagiului: *ubi lex voluit, dixit, ubi noluit, tacuit*.

Această tăcere nu poate fi interpretată în nici într-un caz după cum au făcut instanțele de fond supra citate, ca o lacună a legiuitorului, ci din contră ea este o consecință logică a instituției arbitrilor concepută de legiuitor după cum am învederat, ca o funcțiune de natură privată.

Acum, după ce am demonstrat că arbitrii nu sunt judecători funcționari publici, putem să rezumăm cele două premize dezvoltate în cursul acestor note sub forma unui silogism spre a putea trage concluzie logică.

Premiza majoră: art. 493 pr. pen. se aplică numai judecătorilor funcționari publici pentru delictele săvârșite în exercițiul funcțiunii.

Premiza minoră: arbitrii nu sunt funcționari publici, ci sunt judecători particulari.

Concluzia: Ergo art. 493 pr. pen. nu se aplică și arbitrilor.

Pentru toate aceste considerente ne raliem în totul soluției și considerentelor din decizia de față a Inaltei Curți de Casație.

MIHAIL BĂRÇA

Doctor în Drept,

Magistrat la Tribunalul Tighina

6 luni dela publicarea zisei legi, fixat pentru depunerea jurământului funcționarilor publici ai fostelor state cărora au aparținut, este același și pentru foștii pensionari ai acelor state, nefiind nicio rațiune determinantă pentru o deosebire între aceste două categorii de cetățeni.

Așa fiind, un fost pensionar al Statului rus care a depus jurământul de credință Statului român, peste termenul de 6 luni indicat mai sus, nu mai poate pretinde pensiuine dela Statul român.

S'a ascultat recurența prin d-l avocat Duțu în dezvoltarea motivelor de casare și intimatul prin d-l avocat Cușarida în combatere.

Curtea,

Asupra motivului de casare în cuprinderea următoare :

Exces de putere. Greșită interpretare a art. 9 al legii dela 1925.

Curtea de Conturi constată în fapt, pe temeiul actelor depuse la dosar, că d-l Theodor Cojocaru a devenit cetățean român abia la 16 Martie 1933, când a optat pentru această cetățenie și că a depus jurământul de credință către Statul român la aceeași dată.

Ca să dea această soluție, Curtea argumentează în considerentele sale care sunt cerințele art. 9 ale legii dela 1929 și anume de a fi fost obținută cetățenia română și a depune jurământul de credință.

Cum însă d. Theodor Cojocaru nu fusese continuu cetățean român și nici n'a depus jurământul în termenul de 6 luni, până la 20 Februarie 1930, dată fixată de art. 23 din regulamentul legii de pensii la care trimite art. 29 al aceluiași regulament, Curtea afirmă că art. 9 ar da dreptul la pensie și aceluia care ar depune jurământul oricând.

Dând această interpretare art. 9, Curtea comite un vădit exces de putere, textul cerând în mod imperios condițiunea de a fi continuu cetățean român dela unire și până la pensionare, ceea ce Curtea constată în fapt că n'a avut loc, iar atunci când afirmă că art. 9 al legii n'ar fixa termenul depunerii jurământului, Curtea violează această dispoziție de lege, care cere iarăși condițiunea indispensabilă a depunerii jurământului, iar art. 29 la regulamentul trimite la art. 22 și 23 al aceluiași regulament care fixează la 6 luni timpul pentru depunerea jurământului.

Nu există nicio rațiune, ca art. 9 care, ca și art. 8, constituie derogarea dela art. 105 al legii generale de pensii, să lase ca după zeci de ani dela unire, cineva să poată deveni cetățean român.

Atât art. 8 cât și art. 9, au aceeași rațiune, de a pune capăt cât mai de vreme situațiunei de a se ști, care sunt cetățeni cu sentimente românești și deci își păstrează cetățenia Statului, și cari sunt acei ce înțeleg să rămână și mai departe streini. Aceeași fiind soluțiunea în cazul art. 8 ca și în art. 9, termenul depunerii jurământului urmează să fie același în ambele cazuri, așa cum de altfel se arată clar prin regulamentul legii.

Având în vedere că din deciziunea atacată cu recurs rezultă că Curtea de Conturi s. I-a a admis apelul făcut de Teodor Cojocaru în contra deciziei nr. 1380 din 1933 a Comisiei de Pensii și i-a recunoscut o pensie de bază de 12 lei pe lună cu începere dela 16 Martie 1933;

Că, pentru a decide astfel, Curtea constată că Teodor Cojocaru, fost supus rus pensionar, primind o pensie de 57 ruble, pe an dela administrația rusă, în baza

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III-a

Audiența dela 15 Noembrie 1835

Președenția d-lui AL. PERETZ consilier

Casa Generală de Pensii cu T. Cojocaru

Decizia nr. 1851 Dosar nr. 972/935

Pensii. Pensionar fost supus rus. Termenul de 6 luni dela publicarea legii din 20 August 1929 acordat funcționarilor publici ai fostelor state cărora au aparținut. Se aplică și foștilor pensionari ai acelor state. Optare pentru cetățenia română la 16 Martie 1933 când a depus jurământul de credință. Tardivitate. Cerere de înscriere la pensie. Respingere. Art. 8 și 9 din legea modificatoare a pensiilor din 20 August 1929.

Potrivit art. 8 alin. 2 combinat cu art. 9, din legea modificatoare a legii pensiilor, din 20 August 1929 și art. 22 și 23 din regulamentul acestei legi, termenul de

certificatului de invalid de războiu din 1877, cu începere dela 1 Ianuarie 1899, a depus jurământul de credință către Statul român pentru a cărui cetățenie a optat la 16 Martie 1933, constatare ce se face cu procesul-verbal nr. 705 din 1933;

Curtea apoi motivează că art. 9 din legea dela 20 August 1929, prin derogare dela art. 105 alin. 1 din legea generală de pensii dă dreptul pensionarilor din fostele state cărora au aparținut teritoriile unite, înscriși la pensie până la data unirei, să primească pensie chiar dacă nu au depus jurământul de credință în termenele acordate, dacă nu au optat pentru cetățenia streină, au fost continuu și sunt și acum cetățeni români, locuiesc în țară și depun jurământul de credință. Că, din lucrări se constată că Teodor Cojocaru era pensionar al statului rus primind o pensie anuală de 57 ruble, care transformate în lei la cursul indicat de art. 174 din regulament, e de 12 lei ca pensie de bază, așa că dânsul conform celor sus expuse, are dreptul la această pensie de bază lunară cu începere dela 16 Martie 1933, data depunerii jurământului;

Având în vedere că legiuitorul dela 20 August 1920 a fost condus de aceeași idee când a edictat dispozițiile articolelor 8 și 9 introduse în lege, a voit să se aducă o derogare articolului 106 al legii generale de pensii, dând puțința celor cari la începutul unirei din diferite motive n'au voit sau n'au putut să depună jurământul în termenele prevăzute de legi, să-l depună ulterior spre a putea beneficia de pensiunea ce le recunoaște menționatele texte de lege;

Că însă, pentru a nu lăsa să dăinuiască timp îndelungat starea de lucruri existentă și a se ști cu un moment mai înainte cari locuitori înțeleg să devină buni cetățeni români și a le stabili dreptul la pensie, când s'a ocupat în prim rând de funcționarii publici ai fostelor state sub cari au servit, prin art. 8 alin. 2 a dat un termen de 6 luni dela publicarea legii, pentru depunerea jurământului de credință;

Că atunci când legiuitorul în art. 9 trece la foștii pensionari ai statelor cărora au aparținut și a pus ca condițiune și acestora pentru recunoașterea pensiunii ce stabilește, să depună jurământul de credință, de sigur că s'a referit tot la jurământul de care a vorbit în art. 8 și pentru care a dat un termen de 6 luni dela publicarea legii, pentru depunerea lui;

Că această soluțiune își are temeiul atât pe considerațiunile expuse mai sus, și bazată pe spiritul în care au fost concepute ambele dispozițiuni, cât și din termenii ce legiuitorul întrebuițează la începutul art. 9: „de asemenea cu derogare, etc..”, ceea ce indică că acest text de lege este o continuare a celui ce-l precede, și că legiuitorul n'a înțeles să lase la buna voință a pensionarilor fostelor State să decidă când cred de cuviință să depună jurământul și să-și stabilească drepturile la pensie; că ceea ce legiuitorul n'a îngăduit foștilor funcționari, n'a putut să permită foștilor pensionari și să facă, fără vreo rațiune determinantă, o deosebire între aceste două categorii de cetățeni; că, de altfel, regulamentul legii dezvoltând principiile ce legea conține din articolele 22 și 23 rezultă că a fixat termenul de jurământ de 6 luni și pentru foștii pensionari prevăzuți de art. 9;

Că, prin urmare, când, în speță, Curtea de Conturi afirmă că art. 9 al legii din 1929 n'ar fixa termenul depunerii jurământului și ca o consecință admite înscrierea la pensie a intimatului Teodor Cojocaru —

deși numitul depusese jurământul după trecerea celor 6 luni dela promulgarea legii, — prin acest mod de a judeca comite un exces de putere și dă o greșită interpretare art. 9 citat;

Că dar, motivul de casare fiind întemeiat, din acest punct de vedere, recursul urmează a se admite și a se trimite dosarul Curții de Conturi spre o nouă judecare;

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III-a

Audiența dela 11 Decembrie 1935

Președenția d-lui D. G. LUPU, președinte

Casa Centrală a Asigurărilor Sociale cu Emilia Bucsi și a. Decizia nr. 2121 Dosar nr. 1562/934

Asigurări sociale. Funcționară stabilă plătită din fondul asigurărilor sociale. Incadrare. Este condiționată de avizul comisiunii de numiri și înaintări. Garanțiile din legea statutului funcționarilor publici modificate prin legea unificării asigurărilor sociale. Art. 130 și 139 din această lege.

Potrivit art. 130 alin. 2 din legea pentru unificarea asigurărilor sociale din 8 Aprilie 1933, Ministerul Muncii avea căderea, pe baza aprecierii suverane a comisiunii de numiri și înaintări, prevăzută de acest text, cu privire la necesitățile serviciului, să îndepărteze din serviciu pe funcționarii chiar stabili plătiți din bugetul asigurărilor sociale, întru cât legiuitorul prin acel text n'a înțeles să confere o încadrare de drept pentru acești funcționari, o asemenea încadrare fiind prevăzută în mod expres prin alin. 4 al art. 130 numai pentru funcționarii plătiți din bugetul Statului.

Deși legea statutului funcționarilor publici prevede oarecari garanții de stabilitate pentru asemenea funcționari, totuși dispozițiunile acestei legi ordinare au fost modificate în ce privește pe funcționarii Casei Asigurărilor Sociale prin legea posterioară ordinară și specială a unificării asigurărilor sociale din 8 Aprilie 1933 care prin art. 139 prevede că orice dispozițiuni contrarii ei sunt și rămân abrogate.

Comlectându-se Curtea conform art. 15 din legea sa organică.

S'a ascultat recurenta prin d-l av. Mogâlea și intimata prin d-l av. S. Godeanu.

Curtea,

Asupra recursului făcut de Casa Centrală a Asigurărilor Sociale contra deciziei Curții de Apel Cluj s. II-a nr. 199 din 1934, dată în proces cu Emilia Bucsi și Ministerul Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale;

Având în vedere că prin această deciziune Curtea de Apel Cluj a admis acțiunea în contencios introdusă de Emilia Bucsi, a anulat ca fiind ilegal ordinul Casei Centrale a Asigurărilor Sociale nr. 45.684 din 31 Iulie 1934, prin care reclamanta a fost licențiată din funcția de sub șef de birou cl. II-a ce ocupa la numita Casă și a ordonat reintegrarea reclamantei în funcțiunea avută;

Că, pentru a da această soluțiune, Curtea de apel respinge în primul rând incidentul de inadmisibilitatea acțiunii în contencios, pe motiv că reclamanta era funcționară publică încă de sub dominațiunea maghiară, fiind numită în funcție în anul 1911, în baza

legii maghiare XIX din 1907, continuând apoi serviciul și sub statul român; așa că la punerea în aplicare a legii statutului funcționarilor publici avea serviți neîntrerupt aproape 13 ani și deci, conform art. 64 din numita lege, fiind funcționară stabilă, avea drept la acțiune în contencios; în fond, Curtea de apel, examinând dispozițiunile art. 130 alin. 2 din legea de unificare a asigurărilor sociale, în baza cărui text reclamanta fusese revocată din serviciu, constată că, potrivit acestui text ministerul era obligat să publice și să arate cari sunt funcțiunile indispensabile nevoilor serviciului, căci altfel nu putea licența pe reclamantă fără a motiva pentru ce funcțiunea ce o ocupa nu este indispensabilă serviciului; că în afară de aceasta, Curtea motivează că chiar dacă s'ar admite că ministerul avea drept să licențeze pe un funcționar fără să motiveze pentru ce nu e necesar serviciului, încă și în acest caz licențierea reclamantei e ilegală, deoarece ea era funcționară stabilă, iar dispozițiunile art. 130 alin. 2 se referă numai la funcționarii, cari la punerea în aplicare a legii de unificare a asigurărilor sociale nu aveau stabilitate, nu și la cei stabili fiind presupus că aceștia din urmă se vor încadra de drept, ca unii ce au stabilitatea garantată de statutul funcționarilor publici;

Având în vedere că, în contra soluțiunii de mai sus, a Curții de apel, Casa Centrală a Asigurărilor Sociale a formulat următorul motiv de casare, dedus în judecata complectului de divergență :

Violarea art. 7 alin. 2 din statutul funcționarilor publici și violarea și greșita interpretare a art. 130 alin. 2 din legea de unificare a asigurărilor sociale publicată în Monitorul Oficial nr. 183 din 7 Aprilie 1933.

Curtea de fond în considerentele ei discută și interpretează greșit dispozițiunile art. 130 din legea de unificare a asigurărilor sociale.

În adevăr, mai întâi constată că reclamanta nu intră în categoria prevăzută de art. 130 alin. 1, adică nu este funcționară publică retribuită din bugetul Statului pentru a fi încadrată de drept.

Considerând că este plătită din fondul asigurărilor sociale îi aplică textul alineatului II al art. 130, căruia Curtea îi dă o interpretare greșită, comentând și adăugând la textul care este destul de precis, dispozițiuni cari nu au fost nici în intențiunea legiuitorului.

Această interpretare nu poate fi decât greșită întru cât din textul art. 130 alin. 2 se constată precis că legiuitorul a înțeles să intervie, așa cum a mai intervenit cu o serie întreagă de legiuri speciale, cu o reducere care privea capitolul personal, capitol care devenise prea împovăraător pentru bugetul Statului. Pentru această considerațiune a fost introdus acest text care prevede o revizuire a funcționarilor, dispunând menținerea în serviciu numai a acelor cari sunt absolut indispensabili unei bune organizări și normale conduceri a serviciilor publice. Acestea numai pentru funcționarii plătiți din bugetul asigurărilor și cari sunt numai asimilați funcționarilor de Stat, fără ca această revizuire să poată privi pe funcționarii plătiți din bugetul Statului, care conform art. 130 alin. 1 sunt încadrați de drept.

Curtea după ce a constatat că funcționara este plătită din bugetul asigurărilor sociale îi aplică textul art. 130 alin. 2, dă acestui text o interpretare greșită. După interpretarea dată de Curtea de fond, ar însemna ca toți funcționarii plătiți din bugetul asigurărilor sociale ar trebui să fie încadrați mai puțin cei cari nu ar avea stabilitatea. Dacă aceasta ar fi fost intențiunea legiuitorului nici nu ar mai fi fost nevoie de un text de lege, întru cât punerea în disponibilitate a acelor

funcționari cari n'au stabilitate s'ar fi putut face pe baza legii în vigoare, legea statutului funcționarilor publici.

Că, alta a fost intențiunea legiuitorului se vede precis din alineatul sus arătat (art. 130 alin. 2), ca și din considerațiunile că în ultimul timp legiuitorul constatând că organismul statului, ar avea nevoie de o simplificare și în special de un regim de economie, care nu mai putea fi realizat prin scăderi de salarii, a înțeles că această reducere să se facă la capitolul „personal” prin reducerea acestuia, fără ca prin această reducere să se paralizeze organismul serviciilor publice și de aceea a prevăzut încadrarea potrivit nevoilor serviciului.

Această expresiune nu poate fi interpretată în sensul arătat în considerentele Curții, ci în sensul că încadrarea este lăsată la suverana apreciere, a comisiei prevăzute de art. 130 alin. 3, care singura este în măsură să cunoască care sunt nevoile serviciului. În acest sens s-a pronunțat și Curtea de Apel București s. I-a prin decizia nr. 391 din 1933 într'un caz similar.

Deși din art. 130 se vede că funcționarii plătiți din bugetul Statului se încadrează de drept (alin. 1) iar cei plătiți din bugetul asigurărilor cu o vechime de cel puțin 5 ani se încadrează potrivit nevoilor serviciului (alin. 2), totuși după interpretarea dată de Curtea de fond ar însemna că toți funcționarii plătiți din fondul asigurărilor ar trebui să fie încadrați de drept, mai puțin cei cari nu ar avea stabilitate. Dacă aceasta ar fi fost intențiunea legiuitorului, nu ar fi fost nevoie, după cum am arătat mai sus, de un text expres, aceștia putând fi puși în disponibilitate pe baza legii statutului.

De asemenea nu a înțeles ca prin alin. 2 art. 130 să se confere o încadrare de drept și pentru funcționarii plătiți din bugetul asigurărilor, căci dacă acesta ar fi fost intențiunea legiuitorului ar fi spus-o expres, așa cum a prevăzut în alin. 1 pentru funcționarii plătiți din fondul Statului. Intențiunile legiuitorului au fost ca încadrarea acestui personal plătit din bugetul asigurărilor, care este numai asimilat funcționarilor de Stat, să se facă potrivit cu nevoile serviciului și numai așa se explică faptul că s'au pus în disponibilitate tot ceea ce nu mai era util serviciului și care îngreuna bugetul ca și bunul mers al administrațiunei.

În partea finală a considerentului, Curtea de fond afirmă că este abuziv a lăsa pe funcționari să fie încadrați de puterea executivă, întru cât s'ar putea face iluzoriu dreptul garantat de statut funcționarilor publici, credem că, Curtea a mers prea departe cu motivarea hotărârii date atunci când a pășit la discutarea legii de unificare dacă este sau nu este în concordanță cu legea statutului.

Din momentul în care alin. 3 art. 130 prevede că încadrarea se face de o comisiune de numiri și înaintări iar alin. 2 al aceluiași articol prevede că încadrarea funcționarilor din asigurări se face potrivit nevoilor serviciului, Curtea a violat textul art. 130 atunci când a motivat hotărârea cu considerentele mai sus arătate, cu atât mai mult cu cât chiar statutul funcționarilor publici în art. 7 alin. 2 prevede că funcționarii publici, vor putea fi transferați, pedepsiți și înlocuiți în anumite condițiuni prevăzute în legile de organizare ale corpurilor din cari fac parte.

În speță legea de unificare a asigurărilor sociale este o lege specială de organizare a asigurărilor ca și a corpului funcționarilor din asigurări.

Având în vedere că prin acest motiv recurenta susține în rezumat, că, din moment ce Curtea de apel a constatat în fapt că reclamanta nu este plătită din bugetul Statului, ci din acela al asigurărilor sociale, trebuia să decidă că potrivit art. 130 alin. 2 din legea de unificare a asigurărilor sociale, ministerul avea căderea, ca pe baza aprecierii suverane a comisiei

prevăzute de acest text, cu privire al necesitățile serviciului, să îndepărteze pe reclamantă din serviciu, chiar dacă era funcționară stabilă, întru cât legiuitorul prin aliniatul 2 al art. 130 n'a înțeles să confere o încadrare de drept pentru funcționarii plătiți din bugetul asigurărilor, o asemenea încadrare fiind prevăzută în mod expres prin alin. 1 al art. 130 numai pentru funcționarii plătiți din bugetul Statului;

Având în vedere că, în combaterea motivului de casare, reprezentantul intimitei a susținut că atunci când Curtea de apel a motivat respingerea incidentului de inadmisibilitatea acțiunii în contencios ar fi constatată că intimata a fost funcționară publică stabilă, plătită din bugetul Statului, iar în contra acestei constatări Casa Centrală a Asigurărilor Sociale n'a formulat niciun motiv de casare, așa că în această privință decizia Curții de apel a rămas definitivă;

Având în vedere că, pentru a respinge incidentul de inadmisibilitatea acțiunii în contencios a intimitei de azi, Curtea de apel constată numai că este funcționară publică stabilă, având deschisă calea acțiunii în contencios contra îndepărtării sale din serviciu, fără să vorbească despre modalitatea plății sale;

Considerând însă că din această constatare a Curții de apel nu se poate deduce că s'ar fi stabilit și faptul că intimata ar fi fost plătită din bugetul Statului, cum se pretinde de reprezentantul intimitei;

Că în afară de aceasta Curtea de apel, examinând în fond acțiunea în contencios, stabilește că reclamanta nu face parte din categoria funcționarilor prevăzuți de art. 130 alin. 1 din legea de unificare a asigurărilor sociale din 8 Aprilie 1933, adică din aceia cari sunt plătiți din bugetul Statului, ci din aceia cuprinși în alin. 2 al numitului text, adică din cei plătiți din fondul asigurărilor sociale;

Că deci este stabilit de Curtea de apel că intimata era funcționară publică definitivă și plătită din bugetul asigurărilor sociale;

Că față de această situațiune de fapt, urmează a se examina în drept dacă bine sau rău Curtea de apel a decis că intimata a fost îndepărtată din serviciu în mod ilegal;

Având în vedere că art. 130 din sus numita lege, vorbind de încadrarea funcționarilor Casei Asigurărilor Sociale, aflați în serviciu la punerea în aplicare a acestei legi, îi împarte în două categorii și anume: prima categorie compusă din funcționarii plătiți din bugetul Statului și cari se găsesc în funcțiune cu titlu definitiv pe baza statutului funcționarilor publici. Despre aceștia alin. 1 al art. 130 prevede că se încadrează de drept în funcțiunile și gradele corespunzătoare. A doua categorie de funcționari sunt aceia prevăzuți de alin. 2 al art. 130 și anume funcționarii plătiți din fondul asigurărilor sociale și despre care legiuitorul spune că vor fi încadrați potrivit cu nevoile serviciului, dacă au funcționat 5 ani neîntrerupți în instituția asigurărilor sociale. Incadrarea lor se va face cu avizul comisiunii de numiri și înaintări, în termen de 3 luni din ziua publicării legii în Monitorul Oficial (alin. 3 art. 130). Cei cari nu vor fi încadrați vor fi lăsați în disponibilitate (alin. 5, art. 130);

Considerând că din cuprinsul dispozițiilor sus expuse ale art. 130 rezultă că numai funcționarii stabili plătiți din bugetul Statului sunt încadrați de drept în funcțiunile și gradele corespunzătoare, iar nu și funcționarii publici stabili, plătiți din fondurile asigu-

rărilor sociale, cum greșit a decis Curtea de apel;

Că în ce privește modalitatea încadrării acestei din urmă categorii, ea este prevăzută de alin. 2 și următorii ale art. 130 și anume, vor fi încadrați potrivit nevoilor serviciului și cu avizul comisiunii de numiri și înaintări;

Considerând că niciun text din legea de unificare a asigurărilor sociale dela 1933 nu condiționează constatarea utilității sau neutilității serviciilor cari urmează a fi desființate sau menținute, de niciun fel de publicațiune, cum greșit decide Curtea de apel, ci lasă această constatare la aprecierea suverană a comisiunii de numiri și înaintări, care trebuie să și dea avizul său, dacă un serviciu sau funcțiune este sau nu necesar a fi menținut cu ocaziunea încadrării efectuate în baza numitei legi;

Că așa fiind în speță Curtea de apel pentru a putea constata că s'au îndeplinit cerințele legale cu privire la existența necesității serviciului ocupat de intimată, trebuia să ceară să i se prezinte avizul comisiunii de numiri și înaintări spre a vedea dacă în aviz se face o asemenea constatare ceea ce însă n'a făcut;

Că, față de cele expuse mai sus, rezultă că intimata de azi, în calitatea sa de funcționară chiar definitivă dar plătită din fondul asigurărilor sociale a putut fi lăsată în disponibilitate, prin încadrare și pe baza avizului comisiunii de numiri și înaintări;

Considerând că deși legea statutului funcționarilor publici prevede oarecari garanții de stabilitate pentru asemenea funcționari, totuși dispozițiunile acestei legi ordinare au fost modificate în ce privește pe funcționarii Casei Asigurărilor Sociale, prin dispozițiunile legii ordinare speciale din 8 Aprilie 1933, care prin art. 139 prevede că orice dispozițiuni contrare legii de față sunt și rămân abrogate;

Că deci dispozițiunile legii statutului funcționarilor publici în ce privește stabilitatea funcționarilor publici ai Casei Asigurărilor Sociale plătiți din fondul acestei case, cum este cazul în speță, au fost înlocuite prin cele ale art. 130 alin. 2 și următorii din legea dela 1933;

Că dar Curtea de apel a interpretat greșit art. 130 alin. 2 citat mai sus, când a decis în speță că întru cât intimata era funcționară publică stabilă, trebuia încadrată de drept, chiar dacă era plătită din fondul asigurărilor sociale și nu putea fi îndepărtată din serviciu fără motivarea faptului, că serviciul său nu este indispensabil și fără paza formelor prevăzute de legea statutului funcționarilor publici;

Că astfel fiind recursul este fondat și urmează a fi admis și a se casa decizia Curții de Apel Cluj s. II-a nr. 199 din 1934, iar pentru judecarea în fond a acțiunii în contencios, se fixează termen la 4 Martie 1936;

Pentru aceste motive, Curtea admite recursul, etc.

D-nii colaboratori ai Revistei sunt rugați a trimite manuscritele scrise numai pe o singură pagină și la rânduri rare, nu dese. Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază și nici nu se păstrează la redacție.

Adresele prea telegrafice dând naștere la neprimirea la timp a revistei și chiar la rătăcirea numerilor trimise, d-nii abonați sunt rugați să comunice administrației adresele cât mai precise